

TUKIPARTIOTOIMINTA POHJOIS- SUOMESSA

Katsaus tukipartiotoiminnasta Oulun- ja Lapin poliisilaitoksen haja-
asutusalueilla

Christian Boström
Juhani Fyrstén

3/2019

Tiivistelmä

Tekijät	Tutkinto
Christian Boström & Juhani Fyrstén	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Tukipartiotoiminta Pohjois-Suomessa	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Kimmo Kuukasjärvi, Jukka Laukkanen	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee tukipartiotoimintaa Pohjois-Suomessa Oulun- ja Lapin poliisilaitosten alueella. Tutkimusmenetelmänä on käytetty laadullista tutkimusta. Aineisto on kerätty puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Tutkimuksen viitekehystenä on käytetty aihetta käsittelevää kirjallisuutta sekä poliisin hallintorakenneuudistusten tuomia vaikutuksia tutkittavaan aiheeseen.</p> <p>Opinnäytetyössä tarkastelemme tutkittavaa aihetta haja-asutusalueilla valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevien poliisihenkilöiden näkökulmasta. Haastatteluissa esitetyt kysymykset on jaettu neljään eri teema-alueeseen, joiden avulla tutkimuksessa kertynyttä aineistoa on analysoitu. Tutkimuksessa on käsitelty myös haastatteluissa esiin nousseita ilmiöitä, jotka liittyvät olennaisesti tukipartiotoimintaan Pohjois-Suomessa.</p> <p>Tutkimukseen haastateltiin viittä eri poliisimiestä. Tutkimuksessa haastateltiin kahta henkilöä Oulun poliisilaitoksen alueelta Koillismaalta ja kolmea henkilöä Lapin poliisilaitokselta. Haastattelupaikkamme olivat maantieteellisesti pitkien etäisyyksien päästä toisistaan kyseisten laitosten eri alueilla, jotta tutkimukseen saatu aineisto olisi mahdollisimman monipuolista ja toisi esiin aluekohtaisiakin eroja tukipartiotoiminnasta Pohjois-Suomessa.</p> <p>Opinnäytetyössä tuomme ilmi henkilöstön vähäisyydestä johtuvia positiiviseksi ja negatiiviseksi koettuja asioita, joilla on merkitystä haastateltavien omaan ammattitaitoon ja työn tekemiseen. Tutkimuksessa käsitellään myös poliisin hallintorakenneuudistusten tuomia vaikutuksia tukipartiotoimintaan Pohjois-Suomessa. Lisäksi tutkimuksessa nousi esiin pakolaiskriisin 2015 tuomat ilmiöt sekä viranomaisyhteistyö, joiden merkitystä tukipartiotoimintaan käsitellään tässä tutkimuksessa.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella tuli ilmi tämänhetkinen tilanne tukipartiotoiminnasta Pohjois-Suomen haja-asutusalueilla. Tällä hetkellä suurimpana ongelmana koettiin henkilöstön vähäinen määrä, joka vaikuttaa myös kenttäjohtoalueella toimivien poliisipartioiden lukumäärään ja poliisin näkyvän valvonnan vähäisyyteen.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
59+2 liitesivua	Maaliskuu 2019
Avainsanat	
haja-asutusalue, syrjäseutu, PORA, tukipartiotoiminta, poliisilaki, pakolaiskriisi, , työturvallisuus, viranomaisyhteistyö	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Keskeiset käsitteet	4
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	6
2.1 Tutkimusongelma	6
2.2 Kvalitatiivinen tutkimus	7
2.3 Tutkimuksen toteutus	7
2.4 Aiheen rajaus	8
2.5 Teemahaastattelu	9
2.6 Kohdejoukko ja aineiston kerääminen	11
2.7 Tutkimuksen luotettavuus	12
2.8 Aikaisemmat tutkimukset	15
3 POLIISIN HALLINTORAKENNEUUDISTUKSET	19
3.1 PORA I JA II	19
3.2 PORA III	20
4 TUKIPARTIOTOIMINTA POHJOIS-SUOMESSA.....	23
4.1 Tukipartio ja sen muodostaminen	23
4.2 Etäisyyden merkitys	27
4.3 Työturvallisuus	32
4.4 Työn laatu ja ammattitaito.....	38
4.5 Pakolaiskriisi	41
4.6 Viranomaisyhteistyö.....	42
4.7 Tulevaisuus.....	45
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
5.1 Tutkimuksen tulokset	49
5.2 Pohdinta.....	52
LÄHTEET	55
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytteemme käsittelee tukipartiotoimintaa Oulun poliisilaitoksen haja-asutusalueilla Koillismaalla sekä Lapin poliisilaitoksen haja-asutusalueilla. Olimme kummatkin työharjoittelussa näiden poliisilaitosten poliisiasemilla Boström Kuusamos- sa ja Fyrstén Kemissä. Kummallekin meistä muodostui 10 kuukauden työharjoittelun aikana jonkinlainen käsitys, että minkälaista poliisitoiminta voi olla ilman tukipartiota ja mitä haasteita se tuo. Boströmin osalta hänen harjoitteluasemallaan oli lähestulkoon aina yksi partio vuorossa, lukuun ottamatta joitakin tapahtumia kuten huhtikuussa las- kettelukeskus Rukalla järjestettävää Spring Break- tapahtumaa tai Rukan uuttavuotta. Fyrsténin harjoitteluasemalla Kemissä etäisyyksien tuomat haasteet konkretisoituivat harjoittelussa, koska hänen harjoitteluasemansa kenttäjohtoalue on suhteellisen laaja.

Päädyimme tähän aiheeseen keskusteltuamme kurssikavereiden kanssa tukipartiotoi- minnasta ja henkilöstön määrällisistä eroista eri poliisilaitosten alueilla. Esimerkiksi isoimmissa kaupungeissa samalle tehtävälle voi mennä jopa neljä tai viisi partiota, kun Pohjois-Suomessa samankaltainen tehtävä saatetaan joutua hoitamaan yhdellä partiolla. Sivuaamme opinnäytteessämme myös kenttäjohtoalueiden eroja maantieteellisestä näkö- kulmasta, koska Oulun- ja Lapin poliisilaitokselle sijoittuvat haja-asutusalueet ovat laa- joja verrattuna Etelä-Suomeen.

Saimme käytännön kokemuksen avulla tietää, että miten tehtäviä suoritetaan yhden par- tion voimin, vaikka olisi haluttu käyttää tukipartiota. Lisäksi meille realisoitui etäisyyk- sien merkitys ja niiden tuomat haasteet tutkittavien laitosten alueilla. Näiden kokemuk- sien jälkeen havahduimme siihen, että tähän on meille todella hyvä aihe tehdä opin- näytetyö.

Poliisitoiminnan kannalta tämänkaltaisia opinnäytetöitä ei ole juurikaan tehty, joten ajattelimme jo siltäkin pohjalta meidän aiheemme olevan ainakin jossakin määrin ajan- kohtainen. Saimme palautetta haastatteluja tehdessämme, että etenkin pienimmillä po- liisiasemilla kaivattaisiin lisää poliiseja kenttätöihin. Haastatteluissa tuli ilmi, että hy- vin vähäisellä henkilöstömäärällä mennään koko ajan, mutta tehtävät kyetään lähes aina hoitamaan laadukkaasti. Haluamme tällä opinnäytetyöllämme herättää ajatuksia siitä,

että minkälaista on työskennellä pienellä poliisiasemalla, jossa tukipartiotoiminta on lähes olematonta. Tutkimuksessa selvitimme niin hyviä kuin huonojakin asioita, joita haja-asutusalueilla Pohjois-Suomessa ilmenee tukipartiotoiminnan suhteen.

Tutkimuksessa suoritetuissa haastatteluissa selvisi, että henkilöstön määrän vähentämisellä on ollut negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi poliisin näkyvyyden ja ennalta estävän toiminnan suhteen. Pienimmät poliisiasemat, jotka eivät ole ympärivuorokautisissa miehityksessä eivät voi suorittaa näkyvää valvontaa niin paljon kuin sitä ehkä tarvittaisiin rikosten selvittämiseksi ja ennalta estämiseksi.

Emme kuitenkaan halua asettaa yhtäkään poliisilaitosta tai poliisiasemaa toisen edelle paremmuusjärjestykseen millään tavalla. Tavoitteenamme on tarkastella aihetta mahdollisimman objektiivisesti ja samalla tuoda esille käsittelemiemme teemojen näkökulmia ja poliisiorganisaatiossa tapahtuneita muutoksia, joilla on ollut haastattelujemme perusteella vaikutusta tukipartiotoimintaan Lapin- ja Oulun poliisilaitosten haja-asutusalueilla.

Pohjustamme poliisibarometrien avulla, miten suomalaiset mieltävät valtakunnallisesti poliisin kyvyn hoitaa sille kuuluvat tehtävät. Olemme tarkastelleet Sisäministeriön ja Vuorensyrjän ym. julkaisemia poliisibarometrejä vuodelta 2014, 2016 ja 2018. Tarkastelun kohteeksi otimme Suomen kansalaisille teettämän kyselyn, jolla selvitettiin poliisin kykyä turvata yleinen järjestys ja turvallisuus. Vuonna 2014 vastaajista 86 % oli sitä mieltä, että poliisi kykenee pääosin kantamaan vastuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä¹. Vuonna 2016 suoritetusta kyselyistä valtakunnallisesti vastanneista 89 % oli sitä mieltä, että poliisi kykenee pääosin kantamaan vastuun yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta². Vuonna 2018 suoritetulla kyselyllä tulos oli laskenut vain yhdellä prosentilla vuoden 2016 tuloksesta³. Tulimme siihen lopputulokseen, että keskimäärin suomalaiset luottavat poliisin hoitavan sille tulleet tehtävät. Prosentuaaliset heittelyt eivät olleet tilastojen mukaan merkittäviä, joten luottamus poliisin kykyyn turvata yleinen järjestys ja turvallisuus ovat säilyneet kansalaisten keskuudessa suoritettujen kyselyiden perusteella käytännössä samalla tasolla tarkastelemallamme ajankoh-

¹ Sisäministeriö 2014, s.24

² Sisäministeriö 2016, s.7

³ Vuorensyrjä ym. 2018, s.47

dalla. Tulokset puhuvat sen puolesta, että poliisin edelleen luotetaan ja sen uskotaan hoitavan sille kuuluvat tehtävät. Mietimme tutkimusta tehdessämme, että jos saman tilastoinnin toteuttaisi pelkästään Oulun poliisilaitoksella Koillismaalla ja Lapin poliisilaitoksella, olisivatko mielipiteet läheskään samaa luokkaa? Tämä olisi hyvä lähtökohta uudelle tutkimukselle, jonka voisi toteuttaa kvantitatiiviselle tutkimusmenetelmälle tyyppillisellä kyselylomakkeella.

1.1 Keskeiset käsitteet

Poliisin tukipartio: Poliisin tehtävälle liittyvä toinen partio.

Poliisimies: Poliisimiehiä ovat valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät päällystään, alipäällystään ja miehistään kuuluvat virkamiehet⁴.

Tutkija: Poliisimies täysin poliisivaltuuksin, joka työskentelee pääsääntöisesti poliisiasemalla tutkien rikoksia.

Kotivarallaolo: Työnantajan ja työntekijän välinen sopimus, joka määrittää työntekijän oltava kotona tai lähistöllä tavoitettavissa mahdollista työtehtävää varten⁵.

Haja-asutusalue: Asemakaavan ulkopuolista aluetta, jolloin voidaan puhua myös taajama-alueen ulkopuolisesta harvaan asutusta alueesta.

Poliisin hallintorakenneuudistukset (PORA- PORA III): Poliisin organisaation sisäiset uudistukset, joiden keskeisimpinä tavoitteina oli keskushallinnon uudistaminen, poliisihallinnon sisäiset kustannussäästöt ja poliisitoiminnan ylläpitäminen nykyisellä tasollaan keskittämällä poliisitoimintaa lakkauttamalla pienempiä poliisiasemia.⁶ Ensimmäinen hallintorakenneuudistus PORA I käynnistyi 1.1.2009 ja se koski lähtökohtaisesti paikallispoliisia ja valtakunnallisista yksiköistä suojelupoliisia. Toinen vaihe PORA II astui voimaan 1.1.2010 koskien poliisin ylijohdon ja lääninhallitusten poliisiosastojen tehtäviä, Helsingin poliisilaitosta, keskusrikospoliisia ja liikkuvaa poliisia.⁷ Kolmas hallintorakenneuudistus PORA III toimeenpantiin 1.1.2014, jonka tarkoituksena oli yl-

⁴ PolL 1:12 (872/2011)

⁵ Työaikalaki 2:5 (605/1996)

⁶ Sisäasiainministeriö 34/2012, s.19

⁷ Haraholma 2011, Tiivistelmä

läpittää korkea operatiivisen poliisitoiminnan taso huomioiden kasvavat kustannukset ja taloudelliset realiteetit⁸.

Kenttäjohtoalue: Poliisilaitoksen sisäinen alue, jolla valvonta- ja hälytystoiminnan partiot hoitavat kyseiselle alueelle tulevat tehtävät.

Kiireellisyysluokat: Hätäkeskuksen antama arvio tehtävän kiireellisyydestä. Jaetaan yleensä kolmeen luokkaan A - C, joka määrittää tehtävän kiireellisyyden. A-luokka tarkoittaa korkeinta tehtävän kiireellisyysluokkaa, B- luokka kiireellistä ja C-luokka kii-reetöntä.⁹

PTR- yhteistyö: Laissa säädetty yhteistoiminta poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kesken, jolla pyritään ennalta estämään, selvittämään ja valvomaan rikoksia.¹⁰

Vastaanottokeskus: Paikka, johon kansainvälistä suojelua hakevat ja tilapäistä suojelua saavat majoitetaan ja joka järjestää heidän vastaanottopalvelunsa. Lapsille tarkoitetut ryhmäkodit ja tukiasuntolat ovat myös vastaanottokeskuksia.¹¹

⁸ SM022:00/2012, s.2

⁹ Poliisi.fi - tiedotteet 2016

¹⁰ Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta rikostorjunnassa (30.01.2018/108)

¹¹ Migri sanasto

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä kappaleessa kerromme opinnäytetyössämme käytettävistä tutkimusmenetelmistä, jolla olemme keränneet tarvittavan aineiston tutkimustamme varten. Luvussa kerromme käyttämiämme menetelmiä, joiden avulla olemme vastanneet tutkimusongelmaamme. Aineistomme olemme keränneet teemahaastatteluilla, jolla saimme mielestämme mahdollisimman ajankohtaista tietoa tutkimukseemme. Tämä tutkimusmenetelmä oli mielestämme tavoiteltuun päämäärään paras, koska haastatteluiden avulla saimme kerättyä laadullista ja haastateltavien omiin kokemuksiin nojautuvaa tietoperustaa, joka olisi kyselylomakkeella jäänyt liian suppeaksi.

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen yhtenä lähtökohtana voidaan pitää tutkimusongelmaa. Tutkimusongelma ohjaa tutkijaa valitsemaan tutkittavan aihealueensa sekä valitsemaan menetelmät aineiston hankintaan.¹² Tutkimuksessa myös olennaisena käsitteenä on teoreettinen viitekehys. Teoreettinen viitekehys tarkoittaa aihetta käsittelevien aikaisempien tutkimusten ja teorioiden yhtenäistä kokonaisuutta, jota käytetään pohjana tutkimuksessa¹³. Myös tutkimusta käsittelevä kirjallisuus on osa teoreettista viitekehystä ja olemme käyttäneet työssämme mahdollisimman virallisia ja ajantasaisia lähteitä.

Opinnäytetyömme tutkimusongelmana oli selvittää tukipartiotoimintaa Lapin ja Oulun poliisilaitosten haja-asutusalueiden poliisiasemilla. Tavoitteenamme oli selvittää henkilöhaastatteluiden ja poliisiorganisaation rakenneuudistusten pohjalta, miten haja-asutusalueilla työskentelevät poliisit kokevat nykypäivän tilanteen, kun partioita on hyvin rajallinen määrä ja mitä vaikutuksia sillä on itse työn tekemiseen. Olemme myös ottaneet tarkastelun alle henkilöstön vähäisyyden vuoksi tulleet muut ilmiöt. Olemme käyttäneet tutkimusmenetelminä työssämme puolistrukturoituja henkilöhaastatteluja sekä analysoineet ja tulkinneet aihetta käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia ja kirjallisuutta.

¹² Hirsjärvi ym. 2001, s.14

¹³ Saaranen- Kauppinen ym. 2009, s.11

2.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyössämme käytimme tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta. Kyseisessä tutkimusmenetelmässä teoria rakennetaan aineistosta käsin eli valmiita teorioita ei tunneta, jotka selittäisivät tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Laadullisella tutkimuksella pyritään saamaan ymmärrys ilmiöstä, eli vastaus tutkimuksen kohteena olevaan kysymykseen ja tutkimusongelmaan. Laadullinen tutkimus ei myöskään pyri määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen tapaan yleistämään tutkittavana olevaa ilmiötä teorioiden ja mallien pohjalta vaan enemmänkin selittämään tutkittavana olevan ilmiön syytä.¹⁴

Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa määrällistä tutkimusta¹⁵. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavaa asiaa käsitellään numeroiden avulla¹⁶. Päädyimme kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään, koska emme halunneet suorittaa kvantitatiivisen tutkimuksen tapaista suurelle kohdejoukolle suoritettavaa lomakehaastattelua, vaan pyrimme analysoimaan mahdollisimman tarkasti ja seikkaperäisesti haastattelemiemme henkilöiden vastauksia. Mielestämme kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jolla pyritään enemmän tilastoimaan tutkittavaa aihetta, ei olisi soveltunut oikeanlaiseksi tavaksi lähestyä tutkittavaa aihettamme.

2.3 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyöhömmme olemme koonneet teemahaastattelurungon, joka erillisenä liitteenä (Liite 1). Kyseinen haastattelurunko sisältää neljä teema-aluetta ja 19 kysymystä. Teema-alueemme ovat seuraavat:

1. **Etäisyyden merkitys**
2. **Työturvallisuus**
3. **Työn laatu**
4. **Tulevaisuus**

¹⁴ Kananen 2017, s.32

¹⁵ Hirsjärvi ym. 2009, s.131

¹⁶ Vilkkä 2007 s.14

Toteutimme tutkimuksemme keräämällä viisi haastattelua Oulun- ja Lapin poliisilaitosten haja-asutusalueiden poliisiasemilta tukipartiotoiminnasta. Haastattelimme kolmea Lapin poliisilaitoksen alueella työskentelevää ja kahta Oulun poliisilaitoksen alueella työskentelevää poliisimiestä. Kävimme henkilökohtaisesti haastattelemassa edellä mainittuja konstaapeleja Ylitorniossa, Kuusamossa, Taivalkoskella, Kittilässä ja Ivalossa. Laskimme meidän matkustuskilometrejä, joita tuli noin kolmetuhatta molemmille tätä tutkimusta tehdessämme. Kolmessa haastattelussa pystyimme olemaan molemmat läsnä. Kaksi haastattelua on suoritettu yhdellä haastattelijalla. Fyrstén haastatteli Ylitorniolla ja Boström Kuusamossa. Emme kuitenkaan katso, että tämä vaikuttaisi tutkimuksen validiuteen.

Tukipartiotoiminnasta löytyi suhteellisen vähän ajantasaista kirjallisuutta, joten viittaamme tutkimuksessa aikaisempaan poliisipäällystö tutkinnon opinnäytteen tutkimustuloksiin ja siinä esiintyneisiin tutkimustuloksiin syrjäseutujen tukipartiotoiminnasta tai partioiden määrästä. Olemme käyttäneet metodikirjallisuutta tutkimusmenetelmien avaamiseen ja käsitteiden avaamiseen.

2.4 Aiheen rajaus

Tukipartiotoiminta koskettaa valtakunnallisesti jokaista poliisia jollain tavalla työuransa aikana. Olemme rajanneet aiheemme käsittelemään tukipartiotoimintaa Pohjois-Suomessa. Halusimme selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat eniten tukipartiotoimintaan ja kuinka hyvin sitä pystytään tarpeen vaatiessa toteuttamaan Pohjois-Suomen haja-asutusalueella.

Tutkimuksemme aikana selvisi, että poliisin hallintorakennemuutoksilla (PORA I - PORA III) on ollut suuri vaikutus tukipartiotoimintaan Suomessa. Viimeisimmän hallintorakennemuutoksen tavoitteena oli säilyttää poliisin toimintakyky ja ylläpitää kenttä- ja rikostorjunnan henkilöstömäärä riittävänä vastaamaan poliisiin kykyyn ennalta estää ja selvittää rikoksia. Tarkastelemme tutkimuksessamme, onko tämä haastateltavimmme mielestä toteutunut ja mitä vaikutuksia sillä on ollut valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevien poliisien työhön.

Rajasimme aiheemme käsittelemään vain kolmea viimeistä hallintorakennemuutosta (PORA I, PORA II ja PORA III). Jätimme aiheen ulkopuolelle kihlakuntaudistuksen vuodelta 1996. Teimme tämän rajauksen sen vuoksi, koska kaikki haastateltavamme eivät olleet työskennelleet vielä poliisina ennen kihlakuntaudistusta, jolloin saatu aineisto ei olisi vastannut työmme tarkoitusta.

Olemme ottaneet tarkastelun kohteeksi tutkimuksessamme neljä eri teema-alueita, jotka koimme mielestämme tärkeiksi tutkimuksemme lopputulosta ajatellen. Teema-alueita olisi voinut lisätä enemmänkin, mutta halusimme selvittää peruspoliisin työssä eniten esille nousevia aihealueita, jotka liittyvät tukipartiotoimintaan. Emme esimerkiksi ole selvittäneet erinäisiä taktiikoita ja tekniikoita, kuinka tukipartiotoimintaa toteutetaan poliisin tehtävillä.

2.5 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu sijoittuu lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Haastattelussa ei pyritä etenemään niinkään valmiiden ja tarkasti rajattujen kysymysten kautta, vaan enemmänkin haastatteluun valittujen teemojen kautta. Teemahaastattelu ei myöskään välttämättä etene juuri ennalta määritellyissä kysymys järjestyksessä, vaan haastattelu elää haastateltavan mukaan. Tutkijalta vaaditaan kuitenkin aihepiirin rajausta ja haastateltavan aiheesta pysymistä, jotta tutkimusta palvelevaa olennaista ja oikeata tietoa saadaan kerättyä.¹⁷ Teemahaastattelu ei kuitenkaan ole kuin avoin haastattelu, vaan on enemmänkin astetta strukturoidumpi. Tästä ilmeisimpänä on haastateltaville valitut samat aihepiirit ja teemat, joiden pohjalta kysymykset on tehty ja esitetään haastateltaville, vaikka haastattelutilanteessa onkin sallittua suhteellisen joustava aihepiirin sisällä liikkuminen ilman tarkkaa etenemisreittiä¹⁸. Teemahaastattelussa pyritään enemmänkin ymmärtämään ja antamaan tilaa ihmisten tulkinnoille ja heidän vapaalle kerronnalleen tutkittavasta aiheesta. Haastattelutilanne on enemmänkin keskustelunomainen, jossa käydään tutkijoiden valitsemat teema-alueet läpi. Haastateltavat itse voivat vaikuttaa suuresti omilla kokemuksillaan ja tiedollaan tutkittavasta aiheesta, että kuinka laajasti eri teema-alueista keskustellaan.¹⁹

¹⁷ Saaranen- Kauppinen ym. 2009, s.55

¹⁸ Saaranen- Kauppinen ym. 2009, s.56

¹⁹ Saaranen- Kauppinen ym. 2009, s.56

Valitsimme haastattelutyyliseksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltaville esitettävät kysymykset ovat likipitään samat, mutta vastaukset ovat avoimia, joihin haastateltava vastaa omin sanoin²⁰. Työssämme liikumme hieman teemahaastattelun ja puolistrukturoidun haastattelun välimaastossa. Haastateltavamme olivat laajalta alueelta ympäri Pohjois-Suomea, jonka vuoksi haastatteluissa nousi esiin poikkeavia alueellisia ilmiöitä työnkuvassa. Esimerkiksi Ylitornio on rajakunta Ruotsin kanssa, kun taas Taivalkoski on maantieteellisesti sijoittunut Koillismaan laidalle. Ylitornion kunnan alueen poliisimiehet ovat enemmän tekemisissä Ruotsin viranomaisten kanssa, kun taas Taivalkosken poliisiasemalla työskentelevät poliisimiehet eivät juuri ollenkaan.

Haastatteluissa käytettyjen teema-alueiden lisäksi teimme lisäkysymyksiä haastateltaville tarpeen tullen, jotta saisimme tarkemman kuvan heidän alueensa työnkuvasta verrattuna muun alueen otokseen. Emme kuitenkaan julkaise kaikkia kyseisiä vastauksia tässä tutkimuksessa, koska analyysivaiheessa emme kokeneet niiden tuovan lisäarvoa tutkimuksen kannalta.

Emme ottaneet tutkimuksemme alussa huomioon poliisin hallintorakennemuutosten tuomia vaikutuksia haastateltavien vastauksissa. Alkuperäinen tarkoitus ei ollut tarkastella kyseisiä hallinnon sisäisiä uudistuksia, mutta päätimme ottaa ne mukaan tutkimukseemme, koska kyseinen aihe nousi jokaisessa haastattelussa esille ja sillä oli suuri vaikutus tutkittavaan aiheeseemme.

Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi nauhoitetun haastattelun saattamista kirjoitettuun muotoon²¹. Litterointi oli mielestämme käytännöllisin ja helpoin tapa analysoida kerättyä aineistoa. Litteroimme kaikki viisi haastattelua, joita olemme käyttäneet tutkimuksemme. Litterointia hyväksikäyttäen pystyimme vertailemaan saatuja tutkimustuloksia vaivattomasti. Mielestämme onnistuimme litteroimaan tutkimuksemme tehdyt haastattelut hyvin ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Haastattelusta riippuen aikaa litterointiin meni noin 1-3 tuntia ja haastattelujen kesto vaihteli 18- 40 minuutin välillä.

²⁰ Hirsjärvi ym. 2001, s.47

²¹ Syrjälä ym. 1994, s.163

Emme katsoneet tarpeelliseksi purkaa keräämiämme haastatteluja sanatarkasti jokaista yksityiskohtaa myöten, koska tutkimuksemme tarkoituksena ei ollut esimerkiksi selvittää kysymysten aiheuttamia reaktiota haastateltavissa. Tavoitteenamme oli saada vain relevantit ja tutkimuksemme tarkoitusta vastaavat asiat kirjoitettuun muotoon. Teimme tämän päätöksen litteroinnin rajauksesta heti ensimmäisen haastattelun jälkeen, koska puolistrukturoidussa haastattelussa ja meidän tutkimuksessamme riittivät vain oleellisten asioiden kohdat, jotka litteroimme²². Litteroinnin jälkeen jaoinme haastatteluissa saadut vastaukset neljän eri teema-alueotsikon alle, joka helpotti aineiston analysointia. Käytimme siis eräänlaista koodauksen muotoa aineiston jäsentämisen helpottamisessa ja tulkitsemisessa.

Teimme kerätyn aineiston perusteella johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä ja kokosimme tutkimuksen lopputulokset eri teema-alueiden alle. Haastatteluissa saadut vastaukset ovat haastateltavien omia mielipiteitä ja näkemyksiä kyseisestä aiheesta. Meidän omia olettamuksiamme ja mielipiteitä olemme tuoneet esille ainoastaan tutkimuksen luvusta 5.2 löytyvään pohdinta- osioon.

2.6 Kohdejoukko ja aineiston kerääminen

Teimme tutkimuksen laatua ja päämäärää ajatellen johdonmukaisia ja harkittuja kysymyksiä sekä teema-alueita. Keskustelimme haastattelukysymyksistä toistemme kanssa ja muokkasimme haastattelurunkoa syntyneiden ideoiden perusteella. Myös opinnäytetyömme ohjaaja Kimmo Kuukasjärvi antoi asianmukaisia ohjeita, joilla paransimme haastattelurunkoa entisestään. Haastattelujen aikana poliisiasemien maantieteellisen sijainnin vuoksi esitimme muutamia erillisiä lisäkysymyksiä, joita emme olleet alun perin suunnitelleet haastattelurunkoon sisällytettäväksi.

Haastattelut eivät edenneet samassa kysymysjärjestyksessä teemasta toiseen, vaan meidän oli välillä esitettävä toinen kysymys toisesta teema-alueesta, koska aihepiiri saattoi vaihtua vastauksessa, joka oli näin ollen luonnollisin toimintatapa. Lopputuloksena saimme kuitenkin kerättyä tarvittavan aineiston, mitä lähdimme tavoittelemaan.

²² Saaranen- Kauppinen ym. 2009, s.79

Kohdejoukon valinnassa on myös tärkeää huomioida se, että ilmiö eli tutkittava asia koskettaa heitä jollain tapaa. Myös kokemus ja tietämys aiheesta ovat aina eduksi ja tuo tutkimukseen tarvittavaa ja tarkoituksenmukaista aineistoa. Valitsimme tutkimuksemme kohdejoukon aihepiirimme asiantuntijoista. Kohdejoukon tietämys tutkittavasta ilmiöstä on kvalitatiivisessa tutkimuksessa tärkeää, joten kohdejoukkoomme valikoitui tästä syystä haja-asutusalueilla työskenteleviä miespuolisia poliiseja. Emme valitettavasti saaneet naispuolisia konstaapeleja haastateltaviksi, koska esimerkiksi Kuusamossa ja Taivalkoskella ei ole yhtään naispuolista henkilöä valvonta- ja hälytyssektorilla. Haastateltavien virkaiät olivat 4- 34 vuoden väliltä. Teimme tämän tietoisin valinnan, koska halusimme samalla selvittää sitä, kuinka nuoremman virkaiän omaavat poliisit kokevat tukipartiotoiminnan tai partioiden vähäisyyden omalla alueellaan. Kohdejoukoksi valitsimme henkilöitä myös mahdollisimman laajalta alueelta Oulun- ja Lapin poliisilaitokselta. Halusimme selvittää vaikuttaako esimerkiksi rajakuntien alueella toisen valtion viranomaisten läsnäolo työnkuvaan ja siihen, miten henkilöt kokevat tukipartiotoiminnan mahdollisuuden.

Meille oli heti tutkimuksen suunnittelusta lähtien selvää, että emme halua tehdä puhe- linhaastatteluja, vaan haluamme mennä poliisiasemille henkilökohtaisesti haastattelemaan kohdejoukkoa. Halusimme käyttää tätä tapaa, jotta meillä olisi haastattelutilanteissa mahdollisuus täsmentää vastauksia ja halusimme myös saada hyvän kuvauksen tutkittavasta asiasta. Olimme suunnitelleet aluksi, että olisimme molemmat paikalla haastattelemassa, mutta tämä ei ollut aina mahdollista ja jouduimme sopeutumaan muuttuviin tilanteisiin.

2.7 Tutkimuksen luotettavuus

Tieteellisessä tutkimuksessa laadun tarkkailua ja tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan validiteetin ja reliabiliuden avulla. Nämä käsitteet perustavat ajatuksen sille, että tutkija voi päästä käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja objektiiviseen totuuteen²³. Tutkijan vastuulle jää siis laadun tarkkailu tutkimuksessa, joka vaikutti valintaamme haastateltavien osalta. Haastateltavillamme oli vankka kokemus ja tietämys tutkittavasta asiasta, joten katsomme tutkimuksen olevan luotettava.

²³ Hirsjärvi ym. 2001, s.185

Validius ja reliaaбелиus ovat peräisin kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Reliaabeliudella tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta, eli jos kahdella tutkimuskerralla päästään samaan lopputulokseen on tutkimus reliaaбели. Korkealla reliabiliteetilla voidaan varmistua siitä, ettei tutkimustuloksiin ole päästy sattumanvaraisesti, vaan samoihin tuloksiin päästään samoissa olosuhteissa.²⁴

Validiteetilla tarkoitetaan yksinkertaisesti tutkimuksen pätevyyttä, eli onko tutkimuksessa kyetty mittaamaan juuri sitä mitä on tarkoituskin mitata²⁵. Validiteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Sisäisessä validiteetissa tutkimuksessa tarkoitetaan tutkijan tieteellistä osaamista omasta tieteenalastaan. Ulkoisessa validiteetissa ilmaistaan teoreettisten johtopäätösten ja tutkimustulosten välistä totuutta²⁶.

Tutkimuksessamme haastateltaviemme mielipiteet ja vastaukset olivat suhteellisen samankaltaisia, vaikka haastateltavamme olivat useiden satojen kilometrien päässä toisistaan. Uskomme, että tutkimustulokset pysyisivät muuttumattomina, eikä haastateltavien toisenlainen valinta olisi juurikaan muuttanut haastatteluissa saamiamme vastauksia. Voimme tehdä johtopäätöksen tästä, että Lapin- ja Oulun poliisilaitosten haja-asutusalueilla työskentelevät poliisimiehet kokevat tilanteet suhteellisen samankaltaisesti, vaikka työskentelevätkin eri poliisiasemilla.

Mielestämme tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa haastateltavien henkilöiden valinta. Ennen haastateltavien valintaa selvitimme hieman heidän taustojaan. Tutkimuksemme tarkoituksena oli saada kokemuksia ja ajantasaista tietoa nimenomaan poliisin kenttätoiminnassa työskenteleviltä henkilöiltä. Tämän perusteella valitsimme haastateltaviksi valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleviä poliiseja. Tutkinnassa työskentelevillä poliiseilla ei välttämättä olisi ollut sitä tarvittavaa, ajankohtaista tietoa tutkimuksen tavoitteeseen nähden, mitä olisimme tarvinneet. 4/5 haastateltavistamme olivat työskennelleet poliiseina kentällä jo ennen ensimmäistä poliisin hallintorakenneuudistusta (1.1.2009), joten heidän antamat haastattelut toivat paljon hyvää aineistoa tutkimukseemme.

²⁴ Hirsjärvi ym. 2001, s.186

²⁵ Hirsjärvi ym. 2001, s.186

²⁶ Grönfors 1985, s.174

Kvale toteaa teoksessaan *InterViews* (1996), että kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastateltavien lukumäärä pyrkii yleensä olemaan joko liian pieni tai liian suuri. Haastateltavien liian pieni lukumäärä ei välttämättä anna mahdollisuuksia aineiston tilastolliseen yleistyksen tai nähdä haastateltavien keskinäisiä eroja vastauksissa. Liian suuren joukon saamasta aineistosta ei välttämättä voi tehdä sen syvällisempää tulkintaa.²⁷

Haastattelemiemme henkilöiden määrä oli mielestämme riittävä, koska vastauksien perusteella saimme tarpeellisen määrän tietoa Pohjois-Suomen haja-asutusalueiden tukipartiotoiminnasta. Haastateltavamme olivat arvoltaan joko vanhempia konstaapeleja tai ylikonstaapeleja. Mietimme, että olisiko tutkimuksen lopputuloksen kannalta ollut vielä hyvä haastatella päällystään kuuluvaa poliisimiestä tutkimukseemme, mutta päädyimme siihen tulokseen, että tarkastelemme aihetta lähtökohtaisesti miehistössä työskentelevien poliisien näkökulmasta. Jatkotutkimuksen kannalta aihetta voisi käsitellä myös päällystään kuuluvien poliisien osalta ja saada heidän näkökulmaansa tukipartiotoiminnasta haja-asutusalueilla Pohjois-Suomessa.

Haastateltavia valitessamme kartoitimme haastateltavien henkilöiden poliisitaustaa. Halusimme haastatteluihin kentällä työskenteleviä konstaapeleja, koska heidän vastauksillaan olisi paras mahdollinen anti tutkimustamme ajatellen. Jos olisimme haastatelleet tutkijoita tai kentän kierrolla olleita henkilöitä olisi tutkimustulos ollut varmasti hyvin erilainen ja saamastamme aineistosta poikkeava.

Meillä opinnäytetyön tekijöillä ei ole virkaikää vasta kuin 10 kuukauden mittaisen työharjoittelun ajan, joten suhtautumisemme haastatteluissa saamiimme tuloksiin pystyttiin tekemään mielestämme neutraalisti. Mielestämme onnistuimme laatimaan kysymykset ja teema-alueet, jotta vastaukset palvelisivat tutkimusta parhaalla mahdollisella tavalla, eivätkä olisi liian johdattelevia tai haastateltavien poliisiasemien alueellisia eroavaisuuksia esille nostattavia.

Huomasimme haastattelujamme tehdessämme, että virkaiältään vanhemmat konstaapelit kokivat tilanteen hieman huolestuttavammaksi, kuin esimerkiksi lyhyemmän aikaa poliisina työskennelleet henkilöt. Kokeneempien poliisimiesten tulevaisuuden näkymät

²⁷ Hirsjärvi ym. 2001, s.58

kuvastivat sitä tilannetta, että pienemmät poliisiasemat mahdollisesti lakkautettaisiin, jos virkoja ei jatketa tai määrärahoja lisätä. Ylitornion aseman lakkautus vähentäisi poliisin näkyvyyttä paikkakunnalla huomattavasti, jolloin se olisi enää sinne tulevien poliisin tehtävien tai liikennepartioiden suorittamien valvontamatkojen varassa. Tutkimuksemme voidaan todeta, että tekemällä saman haastattelututkimuksen uudestaan tulos pysyisi lähes samana, jos lähtökohdat eivät kohdejoukossa tai toimintaympäristössä muuttuisi.

Sana anonymiteetti tarkoittaa nimettömänä esiintymistä ja anonymiteetin toteutuessa yksilöä ei voida identifioida²⁸. Ennen haastattelutilannetta kysyimme haastateltavilta, että haluavatko he pysyä nimettöminä. Haastateltavista henkilöistä neljälle viidestä asialla ei ollut merkitystä, mutta yksi haastateltava halusi pysyä nimettömänä. Tästä syystä päätimme suojella kaikkien vastaajien identiteettiä.

Tähän opinnäytetyöhön olemme koodanneet jokaisen vastaajan haastattelupaikan mukaan seuraavalla tavalla:

Ylitornion haastateltava= H1

Taivalkosken haastateltava= H2

Kuusamon haastateltava= H3

Kittilän haastateltava= H4

Ivalon haastateltava= H5

Haastateltavien koodaamiseen ei ole olemassa mitään yhteneviä ohjeita²⁹. Antamamme koodin H-kirjain tarkoittaa haastateltavaa ja kirjaimen perässä oleva numero tarkoittaa, että kuinka mones haastateltava tämä meille oli.

2.8 Aikaisemmat tutkimukset

Petri Korpisammal on kirjoittanut aiheitamme käsittelevän tutkimuksen vuonna 2013 ”*Poliisin kenttätoiminnan turvaaminen Itä-Suomen syrjäseuduilla – juhlapuheita vai käytännön toimia?*”. Korpisammal käsittelee tutkimuksessaan poliisin organisaatiomuu-

²⁸ Lausas 2008, s.48

²⁹ Saaranen-Kauppinen ym. 2009, s.80

tosten vaikutuksia poliisin kenttätöihin Itä-Suomessa. Korpisammalen opinnäytteessä oli haastateltu poliisimiehiä Etelä- ja Pohjois-Karjalan poliisiasemilta. Kaikki haastateltavat olivat kokeneita kenttätöiden esimiehiä ja virkauraa haastateltavilla oli keskimäärin 25 vuotta. Korpisammaleen opinnäytteestä nousi esille Itä-Suomen tilanne, jossa rakenneuudistusten myötä poliisien määrä on vähentynyt syrjäseuduilla.

Vaikka PORA III- uudistuksessa tavoitteena oli vähentää henkilöstöä hallinto- ja esikuntatehtävistä ja lisätä henkilöstön määrää kenttä- ja rikostorjuntatehtäviin, ei Korpisammalen mukaan ainakaan lähitulevaisuudessa ole Itä-Suomen syrjäseuduille tulossa helpotusta kenttätöiden suhteen.

Korpisammal oli käsitellyt tutkimuksessaan poliisin hallintorakenneuudistusten vaikutuksia Itä-Suomen syrjäseutujen poliisien määrän vähenemiseen. Näin on myös käynyt osittain Lapin- ja Oulun poliisilaitosten syrjäseuduilla. Lähes kaikki haastattelemamme poliisimiehet asuivat muuttotappiokunnissa, joissa suurimpana ongelmana nähtiin virkojen vähäisyys. Vuosina 2001 - 2012 maakunnasta toiseen muutti 77 000 työkäistä ja Uudellemaalle näistä muutti noin 44 000. Tutkimuksen ajanjaksona Lapin maakunnasta muutti kaupunkiin reilut 12 000 työkäistä ihmistä. Suomen sisäisessä muuttoliik- keessä eniten työkäisiä muutti Helsinkiin, Tampereelle, Ouluun, Espooseen, Jyväskylään ja Turkuun. Kuusamo kuului tutkimuksen muuttotappiokuntiin, josta oli muuttanut yli 2000 työkäistä ihmistä muualle. Tutkimuksessa todettiin, että suhteellisesti eniten työkäisiä muutti pois pienemmiltä kunnilta Pohjois- ja Itä- Suomessa.³⁰

Ivalossa on esimerkiksi ongelmana, että työntekijöitä ei yksinkertaisesti löydy. H5 ker- toi haastattelussaan kasvukeskusten, kuten Rovaniemen ja Oulun vetävät enemmän työntekijöitä puoleensa. Moni tuleekin hänen mukaansa pienemmille poliisiasemille, kuten Ivaloon tekemään lyhyen määräaikaisen työsuhteen.

"Varmaan ittelläkin silloin ku oli siellä kaupungissa, että ei se nyt ole niin hohdokasta tai hienoa tai voi olla tosi tylsää olla siellä niinku vaikka täällä. Mutta kun kävis vaikka kierrolla täällä, niin just mitä se on niinku työn mo- nipuolisuus."- H5

³⁰ Kytö 2013, s.65

Korpisammalen tutkimuksessa tuli myös esille resurssikysymykset Itä-Suomen syrjäseutujen henkilöstön suhteen. Resurssien vähyyttä ja muita tulostavoitteita pidettiin lähestulkoon ainoana esteinä syrjäseutujen kenttätoiminnan hyvälle hoitamiselle. Korpisammalen tutkimuksessaan kaikki haastateltavat olivat nostaneet resurssikysymyksen esille muiden tulostavoitteiden kanssa, joiden katsottiin olevan esteenä kenttätoiminnan hyvälle hoitamiselle Itä-Suomen syrjäseuduilla.³¹

Korpisammaleen tutkimuksen kohteena olevan Itä-Suomen poliisilaitoksen syrjäseutujen poliisiasemilla huomasimme olevan samoja haasteita, kuin Lapin- ja Oulun syrjäseutujen alueilla omassa tutkimuksessamme. Toimintavalmiusajat ovat kasvaneet, partioiden määrä on vähentynyt kenttäjohtoalueilla ja ennalta estävä toiminta on vähentynyt tai lähestulkoon loppunut kokonaan. Kyseiset haasteet nousivat esille myös meidänkin tutkimuksessamme.

"Elikkä isolla alueella jääpi niitä tyhjiä kolkkia, missä poliisipartio ei ehdi käymään monestikkaan. kyllä se vaikuttaa siihen ennalta estävään näkymiseen." - H3

Tulevaisuuden näkymät pidettiin Korpisammalen tutkimuksessa heikkenevinä. Myös meidänkin tutkimuksessamme nousi haastateltavilla esille huolenaihe siitä, että saadaanko henkilöstöä syrjäseuduille töihin. Määräaikaisia virkoja kylläkin tullaan tekemään, mutta näiden jälkeen yleensä työntekijät ovat lähteneet jollekin isommalle poliisiasemalle. Haastateltavamme H5 esitti myös näkökulman siitä, että uusia kokemuksia haluavat poliisit tulisivat tekemään edes sen lyhyen määräaikaisen työsuhteen, koska syrjäseutujen poliisitoiminta on hyvinkin erilaista valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevillä konstaapeleilla verrattuna kaupunkeihin. Kenttämiehillä on enemmän tutkintavastuuta ja he tutkivatkin yleensä omat juttunsa aina perusmuotoisissa rikoksissa kuten vaikkapa pahoinpitelyt, varkaudet ja rattijuopumukset.

Korpisammalen opinnäytteessä yksi haastateltava oli kommentoinut hallintorakennusuudistusten myötä tulleiden poliisiasemien lakkautusten tuomia vaikutuksia. Kor-

³¹ Korpisammal 2013, s.33

pisammaleen tutkimuksessa eräs haastateltava oli kommentoinut, että asemien lakkautamisella ei turvata tai ainakaan paranneta poliisin palveluiden saatavuutta.³² Sama ongelma ja huoli tuli esille meidänkin tutkimuksessamme. Ylitornion haastateltava esitti oman huolenaiheensa siitä, että hänen jäädessään pois tehtävästään ei välttämättä ole enää jatkajaa hänen toimipisteellään. Tässä H1 näki ainoana vaihtoehtona aseman sulkemisen, joka tarkoittaisi poliisipalveluiden nopeampaa saamista Ylitornion kunnasta kokonaan.

³² Korpisammal 2013, s.34

3 POLIISIN HALLINTORAKENNEUUDISTUKSET

Poliisissa on koettu viimeisen kymmenen vuoden aikana kolme isoa hallintorakenneuudistusta, joita kutsutaan yleisesti PORA- lyhennettä käyttämällä. Ensimmäinen PORA pantiin täytäntöön 1.1.2009, ja hallintorakenneuudistuksista viimeisin PORA III astui voimaan 1.1.2014. Tutkimuksessamme olemme paneutuneet syvällisemmin viimeispään hallintorakenneuudistukseen, jolla katsomme olevan eniten vaikutuksia haja-asutusalueiden poliisitoimintaan.

3.1 PORA I JA II

PORA I vähensi poliisilaitosten määrää vuoden 2009 alusta 90 poliisilaitoksesta 24:ään³³. Poliisin ensimmäisen hallintorakenneuudistuksen tavoitteita olivat, muun muassa poliisin peruspalveluiden tuottaminen kansalaisille asuinpaikasta riippumatta, henkilöstön jaksamisen ja työmotivaation turvaaminen, operatiivisen toiminnan resurssien turvaaminen ja 115 henkilötyövuoden säästäminen.³⁴

"Yleistyksenä kuitenkin voisi sanoa, että harva-alueella se on tarkoittanut resurssien vähenemistä aina, vaikkakin perusteena noille on ollut yleensä resurssien siirto hallinnosta kentälle." - H1

Poliisin henkilöstöbarometri vuodelta 2010 käsitti kysymyksiä siitä, että miten ensimmäinen hallintorakenneuudistuksen tavoitteet ovat toteutuneet vuoteen 2009 loppuun mennessä. Henkilöstön kokemukset keskiarvolla mitattuna ovat tavoitteiden toteutumista vastaan. Tavoitetilaston perusteella ei siis keskimäärin nähdä yhtään edistymistä tai parantumista millään osa-alueella. Henkilöstö on keskimäärin kokenut, että ensimmäisen hallintorakenneuudistuksen katsotaan laskeneen poliisipalveluiden laatua ja vähentäneen operatiivisessa poliisityössä työskentelevien poliisien määrää.

"Puheissa on ollut, että hallintoa kevennetään ja kentälle saadaan lisää väkeä, mutta valitettavasti se ei ole pitänyt paikkansa. Poliisien määrä on tip-

³³ Tilastokeskus 2018 s.10

³⁴ Sisäasiainministeriö 2007, s.1

punut joka uudistuksessa siten, että kentällä ei ole tilanne kummassakaan uudistuksessa parantunut." - H3

Poliisin henkilöstöbarometrissä 2010 oli 4497 vastaajaa. On tehty arvioita, joissa on systemaattisia eroja vastaajan virka-aseman mukaan. Mitä korkeampi virka-asema, sitä myönteisemmäksi PORA I- uudistus koetaan tavoitteiden toteutumisen kannalta.³⁵

Poliisin hallintorakennemuutos oli jaettu kaksivaiheiseksi. PORA II astui voimaan 1.1.2010 ja sen muutokset koskettivat poliisin ylijohdon ja lääninhallitusten poliisiosastojen tehtäviä, Helsingin poliisilaitosta, poliisin valtakunnallisista yksiköistä keskusrikospoliisia ja liikkuvaa poliisia. PORA II oli jatkumoa PORA I:lle, jonka tarkoituksena oli edistää ensimmäisen vaiheen tavoitteita organisaatiossa. Muutoksen yhteydessä poliisin hallintomalli siirtyi kolmiportaisesta kaksiportaiseen, jolloin Poliisihallitus perustettiin ja läänien poliisijohto lakkautettiin. Kyseinen uudistus laajensi maantieteellisesti poliisilaitosten alueita.³⁶

3.2 PORA III

Poliisin kolmas hallintorakennemuutos oli PORA III. Kyseinen uudistus oli jatkumoa PORA I:lle ja PORA II:lle. Viimeisimmän hallintorakennemuutoksen tavoitteena oli koko poliisihallintoa koskeva uudistus, jolla vahvistetaan poliisiyksiköiden toimintakykyä niiden määrää vähentämällä ja tehtäväkenttää uudelleen arvioimalla³⁷. Kolmannessa hallintorakennemuutuksessa tavoitteena oli säästää noin 25- 30 miljoonaa euroa vuositason kustannussäästöjä vuoteen 2016 mennessä³⁸. Vuoden 2015 PORA III säästöjen osalta tavoitteesta jäätin 0,974 miljoonaa euroa³⁹.

hallinnon kolmas hallintorakennemuutoksen tavoitteena oli yhtenäistää poliisihallinto ja vahvistaa paikallispoliisin asemaa yhteiskunnassa. Jokaisessa haastattelussa nousivat jotkut näistä poliisin hallintorakennemuutuksista jollain tapaa esille. Päätimme ottaa hallintorakennemuutukset yhdeksi tarkastelun kohteeksi ja selvittää niiden vaikutuksia

³⁵ Haraholma 2011, s.174-176

³⁶ Sisäasiainministeriö 34/2012, s.23-24

³⁷ SM022:00/2012, s.2

³⁸ POHA 4/2014, s.20

³⁹ PORA III:ssa asetettujen tavoitteiden toteutuminen, Liite 1, s.2

ja seurauksia haja-asutusalueiden poliisitoimintaan Oulun- ja Lapin Poliisilaitosten alueilla heti ensimmäisestä haastattelusta lähtien.

Uudistuksilla pyrittiin säästötoimenpiteitä silmällä pitäen kuitenkin ylläpitämään peruspoliisitoimintataso valtakunnallisesti. Haastatteluemme perusteella hallintorakenne uudistuksilla oli kuitenkin vaikutusta pienimpien poliisiasemien tulevaisuuden suhteen. Ylitornion haastateltavamme kertoikin, että Ylitornion poliisiasema tullaan mahdollisesti sulkemaan, koska taloudellinen tilanne ei anna mahdollisuuksia palkata henkilöstöä kyseiselle poliisiasemalle. Tämän haastateltavamme näki ongelmana poliisin näkyvyyden suhteen, koska kyseiseltä paikkakunnalla ei välttämättä suoritettaisi partiointia, kuin vasta tarpeen vaatiessa.

"Oman asemani kohdalla se on tarkoittanut sitä, että 2009 meitä oli vielä muistaakseni 6 henkilöä ja sittemmin se putosi neljään ja tällä hetkellä olen täällä yksin" - H1

PORA III uudistusten myötä esimerkiksi Liikkuva poliisi hallinnollisena virastona lakkautettiin ja sen tehtävät henkilöstöineen integroitiin paikallispoliisiin⁴⁰. Tällä muutoksella oli tutkimuksemme suoritettujen haastattelu perusteella suuri merkitys tukipartiotoiminnan osalta, koska liikkuva poliisi pystyi tukemaan paikallispoliisin toimintaa, jos sattui olemaan lähistöllä.

"Ja hyvin paljon joudutaan käyttämään liikenneryhmää paikkaamassa tätä kenttätoimintaa tällä kenttäjohtoalueella." - H2

PORA III uudistuksiin kuului myös poliisilaitosten määrän vähentämisen 24:stä 11 poliisilaitokseen. Myös poliisin arvoja pyrittiin uudistuksilla ylläpitämään ja yhtenä uudistuksena meidän työmme kannalta oli poliisin palveluiden sähköistäminen enenevässä määrin, jolla oli vaikutusta pienempien poliisiasemien henkilöstön vähentämiselle. Tämä näkyi esimerkiksi Ylitorniolla ja Ivalossa suoritettussa haastatteluissamme. Kyseiset poliisiasemat eivät ole ympäri vuorokauden miehityksessä, koska henkilöstöä on vä-

⁴⁰ POHA 4/12 s.7

hennetty. Tämä asetti haastateltaviemme mielestä ongelman poliisin palveluperiaatteelle, koska poliisi ei ollut näillä asemilla päivittäin tavoitettavissa.

"Ne ei oo kyllä toteutuneet (PORAT) semmosenaan, mitä lupaukset on ollu. Että henkilöstömäärät lisääntyisivät kentällä. Päinvastoin aina tahtoo joku paikka lähteä vähemmäksi. Ei kovin positiiviset kuvat oo niistä uudistuksista." - H3

Poliisihallituksen hallinnon kehittämishankkeen yhtenä tavoitteena oli kansalaisille tarjottavien poliisin palveluiden tasapuolinen saaminen. Tutkimuksessamme nousi esille, että tämä ei aina joka paikassa toteudu.

"Koko aikahan tämä on mennyt huonompaan suuntaan, kun ollaan tehty hallintorakenne uudistuksia. Porat jne. Luulen, että tässäkin meidän asemamme tapauksessa seuraava askel on, että laitamme ovet lukkoon ja aseman kiinni. Hyvältä tämä ei näytä." - H1

PORA III- uudistuksen tavoitteena oli myös säilyttää henkilöstön osaamisen taso. Erään haastateltavamme mukaan on paljon itsestä kiinni, että uudet toimintatavat sekä esimerkiksi tiettyjen järjestelmien päivityksiin liittyvät uudistukset tulee opeteltua. Pääpoliisiasemilla järjestettiin tutkimuksemme alueilla suhteellisen hyvin yhteisiä koulutuspäiviä, jolloin oltiin pienempien paikkakuntien asemiin yhteydessä videoneuvottelulaitteiden välityksellä. Oli kuitenkin huomattavissa, että joitain uudistuksia ei välttämättä kouluteta henkilöstölle johdetusti, joten tieto välittyy työntekijältä toiselle. Tämä ei aina ole mahdollista, jos virkapaikka sijaitsee pääpoliisiasemalla tai jollain muulla isommalla asemalla, koska tieto ei välttämättä liiku pienimmille asemille asti.

"Verraten, vaikka isompaan työyhteisöön kuten kaupunkiin, niin siellä on sitten yleensä joku joka perehtyy joka jakaa taitonsa sekä tietonsa muille. Täällä kauempana sitten se jää enemmänkin omaan varaan ja on asioita mitä ei välttämättä osaa tai tiedä." - H1

4 TUKIPARTIOTOIMINTA POHJOIS-SUOMESSA

Suomen suurin kaupunki asukasluvultaan on Helsinki. Helsingissä on useita partioita lähekkäin verrattuna Pohjois-Suomen syrjäseutuihin. Pääkaupungissa ehdottomasti nopein tapa saada apua paikalle on kutsua lähimmäisenä oleva partio tukemaan tehtävää. Tämä ei ole läheskään aina mahdollista haja-asutus alueilla ja tässä luvussa lukijalle hahmotetaan Lapin poliisilaitoksen etäisyyksiä ja mitä asioita tukipartiotoimintaan liittyy Lapin ja Koillismaan haja-asutusalueilla.

Tässä luvussa käsittelemme tutkittavaa aiheitamme haastatteluista saadun aineiston perusteella. Analysoimme haastattelussa saatua aineistoa jakamalla kysymykset neljän eri teema-alueen alle, meidän tutkimusongelmaamme nähden. Kysymysten jakaminen teema-alueisiin helpotti vastausten analysointia. Aloitamme luvun kertomalla tukipartion muodostamisesta ja avaamme haastatteluissa esille nousseita aihepiirejä, joita emme olleet ottaneet huomioon haastattelukysymyksiä suunniteltaessa ja teema-alueita laaties-sa. Määrittelemme myös haastatteluiden aikana esiin nousseita ja meidän mielestämme olennaisia asioita, joita ovat viranomaisyhteistyö ja pakolaiskriisi 2015. Näistä kahdesta käsitteestä vähintään toinen nousi esille 4/5 haastatteluista.

Teemahaastattelun luonteenpiirteisiin kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuuluvat tiettyjen teema-alueiden valitseminen ja niiden pohjalta rakennettujen kysymysten esittäminen haastateltaville.⁴¹ Päätimme ensimmäisen haastattelun jälkeen esittää muille haastateltaville lisäkysymyksiä pakolaiskriisin 2015 tuomat mahdolliset haasteet haja-asutusalueilla sekä viranomaisyhteistyön merkityksen Lapin- ja Oulun poliisilaitosten alueilla.

4.1 Tukipartio ja sen muodostaminen

Poliisilain (22.7.2011/872) 1:1, 1 mom. määrittää poliisin tehtävät. Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyte-harkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä mui-

⁴¹ Saaranen-Kauppinen ym. 2009, s.55

den viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.⁴²

Poliisilaki määrittää poliisitoiminnan ydinajatuksen ja linjaa poliisin perustehtävät. Poliisille tulleet tehtävät eivät aina ole helppoja ja asettaa poliisille tietynlaisen toimintapakon tilanteissa, jolloin kansalaisten etu tai turvallisuus on uhattuna. Opinnäytteemme aiheen vahvana taustatekijänä on juurikin tämän lain sanoma, jolla pyritään nostamaan muun muassa mahdollisia työturvallisuustekijöitä huomioon Lapin poliisilaitoksen alueen ja Oulun poliisilaitoksen pohjoisten kuntien osalta tehtävien hoidossa.

Selvitimme haastattelujen avulla, että kuinka paljon valvonta- ja hälytystoiminnan henkilöstön tämänhetkinen määrä vaikuttaa tehtävien laadukkaaseen hoitamiseen ja tapahtuuko se työturvallisesti. Etenkin Lapin pohjoisimmissa kunnissa vähäinen henkilöstömäärä ja pitkät etäisyydet voivat tuoda ongelmia tehtävien nopeassa ja laadukkaassa hoitamisessa. Henkilöstön vähentämisellä on ollut suora yhteys tukipartiotoimintaan, koska yhden partion vastuulla on joillakin poliisiasemilla hyvin laaja alue, jolloin tukipartiota ei välttämättä ole mahdollista saada toivotussa ajassa tehtävän kiireellisyyteen nähden. Henkilöstön vähentäminen on ajanut joidenkin poliisiasemien tilanteen siihen pisteeseen, että esimerkiksi Enontekiön poliisiasema jouduttiin sulkemaan.

Tukipartio käsitteenä tarkoittaa poliisin tehtävällä tarvittavaa toista partiota. Tukipartiotilanne voi syntyä esimerkiksi A-kiireellisyys luokan tehtävissä, jolloin yksilön henkeen ja terveyteen kohdistuvaan uhkaan nähden on syytä turvautua toiseen partiioon. Poliisin tukipartiotoiminnasta vastaa yleensä kyseisen alueen kenttäjohtaja, joka tilanearvioin tehtyään määrää toisen partion tukemaan tehtävälle ensimmäiseksi mennyttä partiota.

Tukipartiotoiminta voi tulla kyseeseen myös poliisin oman työturvallisuuden näkökulmasta. Tämänkaltaisia tehtäviä voivat olla lähtötiedoiltaan esimerkiksi tilanteet, joissa on aseellinen uhka, tai tehtävä muutoin tarvitsee toista partiota. Tällä pyritään siihen, että partion jäsenten oma työturvallisuus olisi turvattu ja haluttuun lopputulokseen päästäisiin mahdollisimman turvallisella tavalla kaikkien osapuolten turvallisuus huomioon

⁴² PolL 1:1

ottaen. Tilanne voi olla myös se, että sivullisten turvallisuuden takaaminen vaatii toista partiota tehtävälle.

Liikenneonnettomuudet ovat yksi esimerkki, joissa tukipartion saatavuus voi olla välttämätöntä. Tämänkaltaisilla tehtävillä yhdellä partiolla ei välttämättä pystytä hoitamaan kaikkia poliisille kuuluvia tehtäviä. Suuremmissa liikenneonnettomuustilanteissa toisen partion vastuulle voi tulla liikenteen ohjaaminen, kun toinen partio turvaa onnettomuuden osapuolten turvallisuuden ja selvittää tilanteen asianosaiset ja miten tilanne on syntynyt. Yhdellä partiolla työskentely voi siis käydä haastavaksi ja aikaa vieväksi, jos tehtäviä on esimerkiksi odotuksella tai niitä tulee lisää.

Piiritystilanteissa voi tulla kyseeseen niin sanottu monipartiotoiminta. Tämänkaltaisten tehtävien luonteeseen kuuluu yleensä paljon toimenpiteitä, joita ei voi yhdellä partiolla hoitaa. Alkutiedoiltaan "jäykiltä" kuulostaville tehtäville pyritäänkin saamaan mahdollisimman nopeasti ainakin tukipartio. Tutkimuksessamme selvisi, että tämä tukipartion saaminen voi kestää jopa yli tunnin.

Haja-asutus alueilla tukipartion voi muodostaa kentällä hälytystehtäviä suorittavan partion lisäksi esimerkiksi töissä olevat tutkijat tai henkilöitä voidaan soittaa vapailta töihin. Esimerkiksi Koillismaalla käytetään noin kuukausittain tutkijoita tukipartiona. Poliisipartion ollessa esimerkiksi Kuusamon pohjoisella alueella tehtävän tullessa Kuusamon eteläpuolelle, niin radion välityksellä kentällä toimiva poliisipartio on voinut kysyä tutkintaa menemään paikalle, mikäli he olisivat paikalla nopeammin. Tämä korostuu etenkin A-kiireellisyysluokan tehtävissä. Toinen opinnäytetyön tekijöistä on henkilökohtaisesti lähtenyt useamman kerran A-kiireellisyysluokan tehtävälle rikostutkinnasta suorat housut jalassa.

"No monestihan otetaan tässä kun on tutkija niin otetaan kolmanneksi keikalle. Ei välttämättä millekkään VATI-keikalle tai tämmöselle kovemmalle keikalle, mutta joku tämmönen kotietsintä tai joku muu, niin mennään kolmestaan" - H2

Henkilöiden soittaminen vapailta töihin tukemaan työvuorossa olevan poliisipartion toimintaa on tutkimuksemme mukaan harvinaista, mutta sitäkin tapahtuu. Mikäli tehtävä muodostuu haastavaksi ja vuorossa oleva poliisipartio kokee, että nyt on saatava lisää

miehiä nopeasti, niin joissakin tapauksissa ja maantieteellisestä sijainnista riippuen nopein tapa voi olla hälyttää poliisimiehiä vapailta töihin.

Koillismaalla poliisimiesten hälyttäminen töihin vapailta koskee lähinnä koirapoliiseja, joita soitetaan kuukausittain töihin johonkin tehtävään liittyen. Pääsääntöisesti tämänkaltaiset tehtävät ovat kadonneen henkilön etsintää. Lapin poliisilaitoksen alueella Kittilässä nopeimpana tapana saada poliisimiehiä tehtävälle on soittaa henkilöitä vapailta töihin. Hälyttäminen töihin tulee Kittilässä kysymykseen muutaman kerran vuodessa, kun tehtävä muodostuu liian haastavaksi yhdellä partiolla suoritettavaksi. Ylitorniolla ei vapailta soittaminen töihin ole käytännössä mahdollista, koska haastateltavamme oli kyseisen aseman ainut vakituinen työntekijä.

Ivalossa ja muualla kolmannessa kenttäjohtoalueessa on käytössä niin kutsuttu kotivarallaolo, joka tarkoittaa sitä, että poliisimies saa olla kotona siviilivaatteissa viettämässä normaalia arkea, ja mikäli hätäkeskukselta tulee tehtävä, niin varalla olevat poliisimiehet lähtevät suorittamaan tehtävää. Tämä perustuu työntekijän ja työnantajan väliseen sopimukseen, joka on määritelty työaikalaisissa.

"Mutta sehän ottaa aina sen ajan et porukat tulee kotoa ja sitten varustautuu tästä ja lähtee keikalle. Ja ne (kotivarallaolo) on lisääntynyt sitten." - H5

Haja-asutusalueiden poliisiasemat ovat pieniä verrattuna kasvukeskus kaupunkien poliisiasemiin, jolla on selkeä vaikutus työilmapiiriin. Kävimme tietoisesti haastattelemassa poliisimiehiä pienillä poliisiasemilla, jotta tutkimuksemme aineisto vastaisi haluttua lopputulosta. Huomasimme, että yhteishenki ja työtovereiden tukeminen olivat suuressa arvossa. Pienessä työyhteisössä töitä tehdessä on hyvin matala kynnyks kysyä apua ja miettiä asioita yhdessä. Tutkijoiden pyytäminen tukemaan kentän poliisipartiota ei tuntunut aiheuttavan haastattelujen perusteella ongelmia. Tutkijat jopa halusivat auttaa kentän poliisipartiota. Vapailta töihin hälytettäessä asiaan suhtauduttiin myös erittäin hyvin.

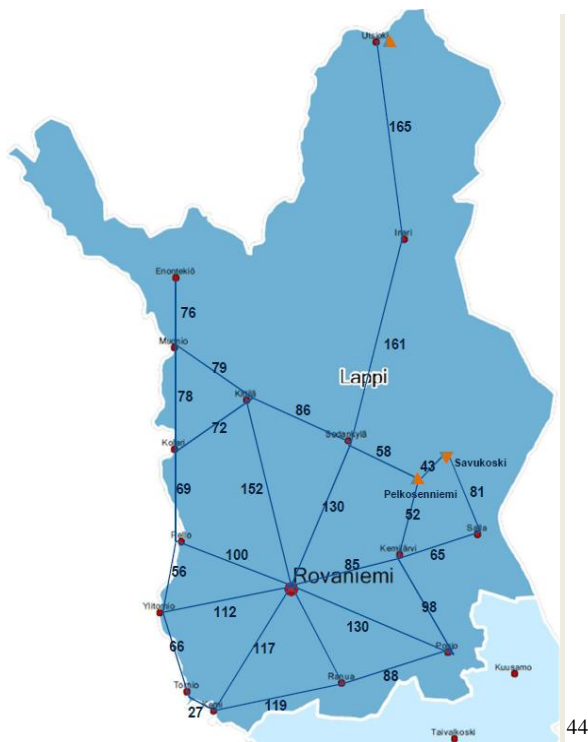
"Nii kaikki halua auttaa sitten niitä töissä olevia kavereita, nii sitä kohtuu matalalla kynnyksellä lähdetäänki sitte." - H4

4.2 Etäisyyden merkitys

Yle.fi- sivustolla uutisoitiin 27.09.2018 poliisin hälytystaseiden eroista eri paikkakunnilla. Lännen Media oli pyytänyt Poliisihallitukselta tilastoja poliisien odotusajoista alkuvuodelta 2018. Lehden kirjoituksen mukaan Pietarsaassa poliisia joutuu keskimäärin odottamaan 10 minuuttia, kun Utsjoella poliisin saapumiseen voi kulua yli kaksikin tuntia aikaa. Poliisihallitus oli antanut myös tilaston Lännen Medialle, jonka mukaan Suomessa on nyt yli 7 kuntaa, joissa poliisia joutuu odottamaan vähintään tunnin. Poliisin tammi-elokuisen tilastoinnin mukaan Suomessa on 136 eri kuntaa, joissa poliisin tulo hälytyksen saamisen jälkeen kestää yli puoli tuntia.⁴³

Lehtiartikkelin pohjalta käytetyt tilastot kuvaavat Lapin poliisilaitoksen pitkiä välimatkoja. Yhden partion vastuulla voi olla laajojakin alueita, jolloin toimintavalmiusajat pitkien etäisyyksien takia kasvavat. Tämä asettaa alueen partioille haasteita päästä tehtäväpaikalle riittävän ajoissa. Jos avun tarve on vielä suuri voi pitkien etäisyyksien tuomat haasteet koitua mahdollisesti jopa kohtalokkaiksi.

Kuva 1.

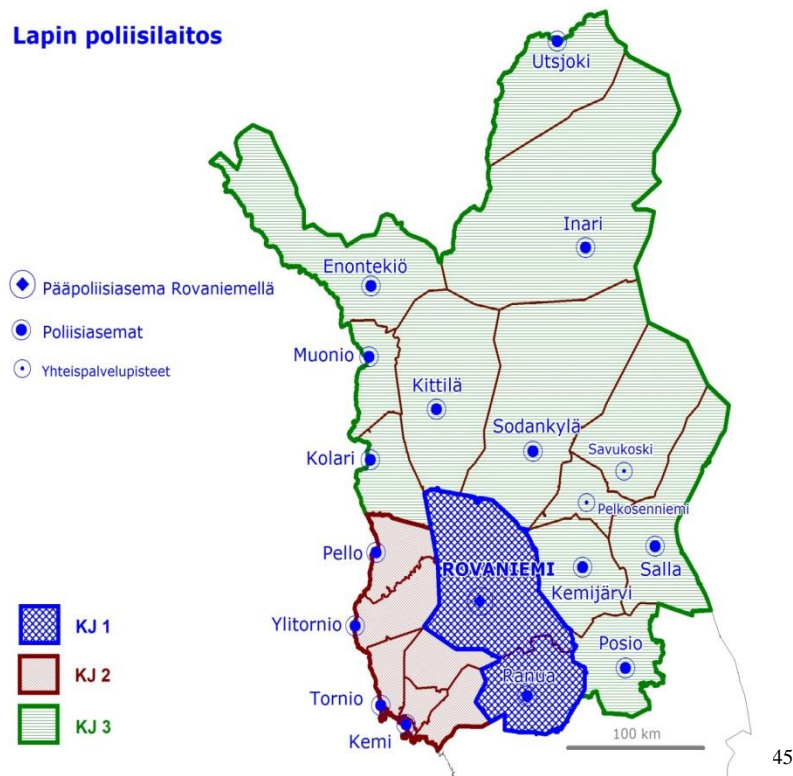

⁴³ Yleisradio, Poliisi 2018

⁴⁴ Lapin Poliisilaitos yleisesittely 2018, s.20

Kuvassa 1 olevat numerot tarkoittavat kilometrejä poliisiasemien välillä. Savukoskella ja Pelkosenniemellä ei kuitenkaan ole poliisiasemia, vaan sieltä on saatavissa apua poliisin lupa-asioissa. Kyseisillä asemilla ei ole varsinaista poliisipartiota. Kuten kuvasta näkyy, niin välimatkat ovat pitkiä ja pääsääntöisesti Lapin haja-asutusalueilla olevilla poliisiasemilla on yksi partio kerrallaan vuorossa, jonka vastuualueeseen kuuluu myös muita kuntia.

Kuva 2.

Kuvassa 2 on Lapin Poliisilaitoksen alue. KJ- merkintä kuvan vasemmassa alakulmassa tarkoittaa kenttäjohtoaluetta ja niitä on Lapin Poliisilaitoksella yhteensä 3 kpl. KJ 3 on maantieteellisesti Suomen laajin kenttäjohtoalue. Lapin poliisilaitoksen haastattelemamme poliisimiehet kertoivat ajavansa noin 230 km yhden vuoron aikana. Kuva 2 on vuodelta 2017, jossa näkyy vielä tuolloin toiminnassa ollut Enontekiön poliisiasema. Kyseinen poliisiasema lopetti toimintansa helmikuussa 2018.

⁴⁵ Lehtinen 2014, s.16

Rovaniemellä sijaitsee Lapin poliisilaitoksen pääpoliisiasema, jolla on ympärivuorokautinen miehitys. Kaikissa Lapin alueen poliisiasemilla ei kuitenkaan ole ympärivuorokautista miehitystä mikä voi kasvattaa ajomatkaa tehtäville entisestään. Haastateltavamme poliisimiehet KJ 3- alueelta työskentelevät Kittilän ja Ivalon poliisiasemilla. Kittilän lähimmät poliisiasemat sijaitsevat Kolarissa, Muoniossa ja Sodankylässä. Ivalon lähimmät poliisiasemat ovat Utsjoella, Sodankylässä ja Kittilässä. Utsjoen poliisiasema on vain osa-aikaisesti miehitettynä, joten kummankin aseman lähin vuorokauden ympäri miehitettynä oleva poliisiasema on Sodankylässä. Kuitenkin esimerkiksi Utsjoen ollessa vastuuvuorossa lähin partio on Sodankylässä. Utsjoelta Sodankylään tulee matkaa 326 km. Vertailupohjan vuoksi matka on sama, kuin lähtisi Helsingistä suorittamaan tehtävää Savonlinnaan.

"Kittilä, Kolari, Muonio, Enontekiö nii pääasiassa meillä on vain yksi partio neljän kunnan alueella. Että Sodankylässä on niinku ympärivuorokauden partio ja Rovaniemellä tietenkin sitten." - H4

Ylitornion lähimmät poliisiasemat sijaitsevat Pellossa, Torniossa, Rovaniemellä ja Kemissä. Matkaa kyseisille poliisiasemille kertyy noin 60 - 100 km. Ylitornion poliisiasema ei ole ympärivuorokautisessa miehityksessä ja asemalla on kerrallaan yksi partio. KJ-2 alueen pohjoisimmalla poliisiasemalla Pellossa on joko yksi partio tai yksi tutkija C-valmiudessa kerrallaan. Pellon poliisiasema ei ole myöskään ympärivuorokautisessa miehityksessä.

Lapin Poliisilaitoksen alueelta AB-kiireellisyysluokan hälytystehtäviä oli Harva-alueella 33 %. Loput 67 % sijoituivat akselille Rovaniemi-Kemi-Tornio⁴⁶. Harvasutusalueilla toimintavalmiusajat olivat vuonna 2017 20 minuutista yli tuntiin. Keskiarvo koko Lapin Poliisilaitoksen alueella oli 18,4 min.⁴⁷

⁴⁶ Lapin Poliisilaitos yleisesittely 2018, s.16

⁴⁷ Lapin Poliisilaitos yleisesittely 2018, s.18

Kuva 3.

syyskuu 2017

POLIISIN TOIMINTAVALMIUSAIKA HÄLYTYSTEHTÄVISSÄ (ka. minuutteina, ei HÄKE-viivettä)

Toimintavalmius (ka. min.)	v. 2013	v. 2014	v. 2015	v. 2016	E 2017	alkuv. -16	alkuv. -17	muutos
Rovaniemi	12,6	12,9	13,3	12,7	12,3	12,9	12,3	-5 %
Ranua	38,2	42,2	34,0	36,2	42,0	38,7	47,5	23 %
Posio	38,3	34,4	37,6	34,4	40,0	33,4	42,1	26 %
Kemijärvi	18,1	17,7	20,1	19,5	19,7	19,7	19,9	1 %
Salla	51,9	54,4	50,4	50,7	46,7	51,9	47,0	-10 %
Pelkosenniemi	40,9	46,8	45,6	38,7	41,8	36,6	40,6	11 %
Savukoski	62,7	61,2	72,4	85,4	96,1	84,8	97,0	14 %
Sodankylä	21,2	24,6	22,9	23,0	23,5	23,1	23,8	3 %
Inari	24,1	21,9	23,6	29,6	26,5	31,2	27,2	-13 %
Utsjoki	105,4	93,8	84,7	83,7	83,9	85,1	87,9	3 %
Kemi	11,6	13,1	13,4	14,1	14,5	13,8	14,3	4 %
Keminmaa	17,6	17,4	19,0	20,2	17,5	20,5	16,9	-17 %
Simo	22,0	23,6	23,7	21,6	23,1	21,6	23,6	9 %
Tervola	35,6	33,0	34,9	35,6	37,0	35,6	37,5	5 %
Tornio	12,8	14,2	14,9	15,4	15,2	15,7	15,4	-2 %
Ylitornio	40,1	40,8	45,4	41,5	38,7	43,5	39,8	-9 %
Pello	61,5	47,1	47,8	42,7	44,1	46,9	49,1	5 %
Kolari	45,6	49,9	50,2	51,6	46,7	51,3	45,2	-12 %
Kittilä	33,5	27,8	30,8	29,9	34,2	27,6	33,5	21 %
Muonio	45,4	49,5	53,4	52,9	41,3	53,9	38,5	-29 %
Enontekiö	83,6	80,7	73,3	102,5	107,7	100,1	107,5	7 %
KJ 1	13,4	13,7	14,3	13,5	13,1	13,7	13,2	-3,6 %
KJ 2	15,5	16,6	17,0	17,1	17,1	17,1	17,1	-0,4 %
KJ 3	30,8	30,7	30,9	32,0	32,4	31,8	32,2	1,4 %
Roi-Kemi-Tornio	12,4	13,2	13,6	13,5	13,3	13,6	13,4	-1,9 %
Harva	30,5	30,4	30,6	30,9	31,0	31,0	31,1	0,1 %
LAPPI	17,5	18,0	18,3	18,1	17,9	18,3	18,0	-1,4 %
Koko maa	17,4	17,9	17,8	17,9	18,2	17,9	18,2	1,8 %

48

Kuvassa 3 on tilastoitu vuosien 2013 - 2017 Lapin poliisilaitoksen keskimääräistä toimintavalmiusaikoja kaikista Lapin kunnista. Viimeinen muutos- sarake kuvaa vuoden 2016 alkuvuodesta syyskuuhun 2017 tapahtunutta prosentuaalista muutosta toimintavalmiusajoissa. Toimintavalmiusajat ovat tilaston perusteella pysyneet suhteellisen muuttumattomina koko laitoksen alueella tilaston mittausajanjaksolla, mutta paikkakuntakohtaisia eroja on havaittavissa. Ranuan ja Posion kunnissa on kyseisellä aikavälillä tapahtuneet suurimmat muutokset toimintavalmiusaikojen suhteen. Voidaankin todeta, että kuntakohtaiset pitkät välimatkat lisäävät toimintavalmiusaikoja, mutta keskimäärin on pysytty suhteellisen muuttumattomissa ajoissa.

Kuva 4.

49

Kuvassa 4 on Oulun poliisilaitoksen alue. Kuusamo, Taivalkoski ja Pudasjärvi kuuluvat samaan Koillismaan kenttäjohtoalueeseen. Kuusamosta tulee matkaa Taivalkoskelle noin 65 km ja Taivalkoskelta Pudasjärvelle tulee myös 65 km. Oulun Poliisilaitoksen rajalla Kuusamosta Posiolle tulee 59 km.

Koillismaalla haastateltavat kertoivat, että Etelä-Lapissa sijaitsevalle Posiolle mennään avustamaan Lapin poliisilaitosta vuosittain 10- 20 kertaa. Kainuun alueelle Koillismaan kenttäjohtoalueelta ei ole lähdetty viimeisen kahden vuoden aikana. Tämä selittyy suurimmaksi osaksi sillä, koska Kuusamo ja Taivalkoski sijaitsevat kenttäjohtoalueidensa pohjoisessa osassa. Matkaa Kainuun alueelle tulee sen verran paljon, että nopein tukipartio on saatavilla Kainuusta. Koillismaalla haastattelemamme poliisimiehet kertoivat ajavansa noin 175 km yhden työvuoron aikana, eli keskimäärin 60 km vähemmän kuin Lapissa.

"No kyllä siinä tukipartion käyttöön liittyy ongelmia, koska välimatkat on pitkät välillä. Jos Pudasjärvellä on partio 130km päässä lähimpänä, nii pitää olla jo iso keikka, että mihin se lähtee niiku tukipartioksi." - H3

⁴⁹ Oulun Poliisilaitoksen perehdytysopas 2017 , s.5

Koillismaan toimintavalmiusajat vuodelta 2018 AB-kiireellisyysluokan tehtävillä tammi-kuusta marraskuuhun ovat 19–25 min välillä⁵⁰. Kesällä toimintavalmiusajat ovat maltimmillaan, mutta tämä selittyy osittain sillä, että silloin tehtävät keskittyvät pääsääntöisesti väestökeskittymien alueelle, eikä esimerkiksi alueen laitamille. Kuusamon laskettelukeskus Ruka työllistää taas talvella, koska siellä on paljon turisteja, laskettelukansaa ja hyvät rinteet, mutta työllistävää vaikutusta ei juuri ole kesällä. Voisi todeta, että Kuusamon Ruka on kesällä tyhjillään.

"No tietenkin toimintavalmiusajat jää tavoitteesta ja on jäänyt jo vuosikaudet. Tehtäviä joutuu hoitamaan soveltaen, kun se tukipartion saaminen kestää." - H2

Tarkastellessa toimintavalmiusaikoja pelkkien A-kiireellisyysluokan tehtävillä oli havaittavissa samankaltaisia viitteitä. Kesällä Koillismaalla ehdittiin tehtäväpaikalle useita minuutteja nopeammin, kuin talvella toimintavalmiusaikojen ollessa 9-19 minuutin välillä. Oulun pääpoliisiaseman toimintavalmiusajat pelkkien A-kiireellisyysluokkien osalta vaihtelivat 7-9 minuutin välillä vuoden 2018 aikana. Tästä voidaan päätellä, että Koillismaan keskimääräistä pidemmät välimatkat lisäävät poliisin vasteaikoja eikä tavoiteaikoihin päästä. Tavoiteaika Oulun poliisilaitoksella vuonna 2018 oli noin 10 minuuttia. Olemme keskustelleet Koillismaan henkilöstön kanssa siitä, että mistä tämä vasteaikojen kohtalaisen suuri väli voi johtua, niin he tiesivät kertoa, että kesäisin lomaleiva mökkikansa ei juuri aiheuta tehtäviä Koillismaan partioille.⁵¹

4.3 Työturvallisuus

Lähes jokaiselta haastateltavaltamme saimme sen mukaisen käsityksen, että tukipartioiden vähäisyys tai niiden vaikea saatavuus, on tiedostettu joka vuoron alussa tai työaikana. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että tehtävän tullessa on se hoidettava lain edellyttämällä tavalla, mutta kuitenkin työturvallisuus huomioiden. Haastattelujemme perusteella tuli kuitenkin ilmi, että työturvallisuudesta on tingitty, joko tietoisesti tai tiedostamatta.

⁵⁰ PolStat 2018

⁵¹ PolStat 2018

"Meillähän on toimintapakko a tavalla tai b toisella, vaikka meillä onkin se yksi partio" - HI

Poliisilaissa on määritelty poliisille sille kuuluvat tehtävät, joiden nojalla poliiseilla on toimintapakko⁵². Aro ym. määrittää opinnäytteessään *Kouluturvallisuuden tarkastelu moniammatillisesta* näkökulmasta poliisin toimintapakosta. Poliisilla on olemassa akuuteissa tilanteissa toimintapakko, mikä koskee jokaista poliisimiestä. Häätokeskuksen antaessa A- kiireellisyysluokan tehtävän, lähimmän partion periaatteen mukaan lähinnä oleva partio ottaa tehtävän suorittaakseen.⁵³

Poliisilaki määrittää ja velvoittaa poliisille kuuluvat tehtävät. Poliisin työ voi kuitenkin välillä olla haastattelujemmekin perusteella vaarallista ja vasta jälkeinpäin partio voi miettiä oman etunsa ja henkilökohtaisen terveytensä olleen vaakalaudalla. Jos tehtävä vaatii tai vaati tukipartion, niin yleensä sitä päädyttiin haastateltaviemme kenttäjohto-alueilla odottamaan, mikäli tilanne sen vain salli. Tähän ratkaisuun päädyttiin tietoisesti, jos tehtävä ei vaatinut välittömiä toimenpiteitä. Tukipartion odottaminen oli näissä tapauksissa työturvallisuuden näkökulmasta tarkoituksenmukaista ja tehtävän lopputulokseen nähden turvallisempi vaihtoehto.

"Sitten jos niitä tukipartiokeikkoja tulee, niin lähtötiedot on jo sellaiset, että ne eivät ole yhden partion tehtäviä, joten sitten täytyy jonkinlainen varmistus tehdä tilanteen varalle, ja tilannekohtaista harkintaa, että odotetaanko toista partiota ennen kuin mennään vai mitä tehdään". - HI

Eräs haastateltavamme kertoi esimerkkitehtävän, jossa oli akuutti henkirikos käsillä. Tapahtumapaikalle lähdettiin välittömästi ilman tukipartiota. Oli odotettavissa, että tekijä jatkaisi vaarallista toimintaansa, joten partio lähti epäilyyn asunnolle ja näin ollen tiedosti, että tehtävä joudutaan suorittamaan työturvallisuudesta tinkien. Epäilty kuitenkin surmasi itsensä, ennen kuin poliisipartio saapui kohdeasunnolle.

Poliisin toimintapakko on käsitteenä hyvin monitulkintainen. On kuitenkin otettava huomioon sekin, että poliisilla ei ole aina mahdollisuutta toimia työturvallisesti. Kansa-

⁵² PolL 1:1

⁵³ Aro ym. 2013, s.47

laisten turvallisuuden ja koskemattomuuden ollessa uhattuna poliisi joutuu joskus tekemään vaikeitakin päätöksiä hyvin rajallisissa aikaikkunoissa, jolloin työturvallisuus voi olla uhattuna.

Työturvallisuuslain 4 luvun 23 §:ssä määritellään, että työntekijällä on oikeus pidättäytyä työn tekemisestä, mikäli työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle hengelle tai terveydelle. Sama kieltäytymisoikeus ulottuu myös, mikäli vaara ylettyy muihin työntekijöihin. Työstä pidättäytyessä on pidettävä huolta siitä, että työstä aiheutuva vaara on mahdollisimman vähäinen.

Työturvallisuuslaki ja poliisin toimintapakko eivät aina kulje rinnakkain. Poliisissa työskentelevät henkilöt tiedostavat ammattiinsa kuuluvat riskit, mutta tehtävää ei aina ole mahdollista hoitaa työturvallisuutta noudattaen. Poliisilain 1:9 antaa poliisille mahdollisuuden toimenpiteistä luopuminen tilanteissa, jos sen loppuun suorittaminen voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen tavoiteltavaan päämäärään nähden⁵⁴. Poliisin työnkuvassa kyseeseen voi tulla myös toimenpiteiden siirtäminen. Tämänkaltaiset tehtävät ovat esimerkiksi vaaralliseksi kehittyneet takaa-ajotilanteet, joissa lopputuloksena voitaisiin aiheuttaa vakavaa vaaraa sivullisten henkilöiden turvallisuudelle. Tällöin yhdellä partiolla toiminnan jatkaminen ei ole kokonaisarvion perusteella järkevä vaihtoehto, joten tilanne voidaan lykätä myöhemmäksi lisävoimine saapuessa paikalle.

Näiden kahden lain välinen kanssakäyminen voi osoittautua poliisin työssä joskus hie-man vaikeaksi toteuttaa. Toimenpiteistä luopuminen ja niiden siirtäminen ulottuvat vain poliisilain nojalla suoritettaviin toimenpiteisiin. Työstä pidättäytyminen koskee kaikkia riippumatta työnkuvasta.⁵⁵

"No onhan siitä tietysti tingitty (työturvallisuudesta), onhan tämä selvä asia. Jos sitä tukipartiota ei ole missään lähialueilla niin onhan se tiedossa ja pakko ottaa huomioon, että lähtökohtaisesti ei ole aivan pakko mennä yhdellä partiolla niin sitten täytyy vain jollakin tapaa eristää, odottaa toista partiota tai se riski on vain otettava ja mentävä yhdellä partiolla." - H1

⁵⁴ PolL 1:9

⁵⁵ Ridanpää 2016, asiantuntijakirjoitus

Emme ottaneet aluksi huomioon pakolaiskriisiä vuonna 2015, kun suunnittelimme haastattelukysymyksiä. Haastatteluissa kuitenkin nousi moneen otteeseen vastaanottokeskuksissa olleet tehtävät ja niiden suorittaminen riittävästä työturvallisuudesta huolehtien. Kittilään tuli määräys, että vastaanottokeskuksiin ei edes mennä yhdellä partiolla.

"Kyllä siel ois ollu mukava olla tukipartio matkassa. Ei niihin valitettavasti vain oo saatu. Niissä mielellään ois ollu tukipartiot mukana." - H3

H2 kertoi myös esimerkkitehtävän, joka oli tullut Pudasjärven vastaanottokeskukseen. Tehtävälle oli lähdetty kahdella partiolla, toinen Taivalkoskelta ja toinen partio oli tilattu Oulun pääpoliisiasemalta. Tilanne kuitenkin tehtäväpaikalla kärjistyi siihen pisteeseen, että vastaanottokeskuksissa asuneet ihmiset koettivat estää yhden asukkaan poistamisen poliisiautoon. Tehtävällä olleet poliisimiehet joutuivat perääntymään poliisiautoon ja asukkaat alkoivat piirittää poliisiautoa. Toinen partio tyhjensi "perhekaasun" eli joukkojenhallintaan käytettävien kooltaan normaalia suuremman OC-sumuttimen poliisiauton ympärille, jotta pääsisivät tehtäväpaikalta pois. Paikalla olleiden partioiden onneksi ulkona oli tuolloin 30 astetta pakkasta ja piirittäjät olivat kohtalaisen pienissä vaatteissa. Partioilla oli tunne, että mikäli he eivät olisi päässeet niin nopeasti irtaantumaan, niin poliisiautoa päin olisi heitelty pyörätelineitä tai jotakin muuta irtaimistoa.

"Ensimmäinen kerta, kun joutu tavallaan keikkapaikalta karkaamaan." - H2

Toimenpiteestä luopuminen edellyttää lisäksi vaihtoehtoisten keinojen puuttumista. Lisäksi on hyvä muistaa, että kyse ei ole tehtävästä luopumisesta, vaan nimenomaisesti toimenpiteestä luopumisesta tai siirtämisestä myöhemmäksi ajankohdaksi.

Tilanne voisi olla myös esimerkiksi sellainen, jossa aseistautunut henkilö linnoittautunut asuntoon ja ensipartio ikään kuin "jäädyyttää" tehtävän hetkellisesti odottaen tukevia partiota ja tilanneorganisaation perustamista. Haastatteluissamme selvisi, että tämänkaltaisissa tilanteissa kiire loppuu, kunnes tukeva partio saadaan paikalle. Poikkeuksena tietenkin ovat ne tehtävät, joissa on akuutin hengen ja terveyden vaara sivullisia kohtaan.

"Sehän on fakta, että voimaa saadaan vaikka Helsingistä asti loppujen lopuksi. Ja sitten vaan jäädyytetään tilanne"- H5

Tällä tarkoitamme sitä, että poliisina haja-asutusalueilla työskentelevät mieltävät sen asian, että tehtävä on hoidettava, vaikka työturvallisuudesta tingittäisiinkin. Ei ole välttämättä olemassa vaihtoehtoa odottaa tukevaa partiota, koska henkilön toiminta voi olla hyvinkin vaarallista ja sen pysäyttämisen viivyttäminen voisi johtaa henkilövahinkoihin tai sivullisten loukkaantumisiin.

"Häiriötilanteet, missä 10 kohdehenkilöä esimerkiksi, nii näissä tilanteissa joudutaan valitettavasti menemään niihin yhdellä partiolla ja siihen ei ole tukipartiota, mistä ottaa" - H3

On tehty tutkimus, jossa on tilastoitu vuosina 2016- 2017 poliisin voimankäyttötilanteissa loukkaantuneista henkilöistä. Tähän kuuluivat poliisit, muut viranomaiset ja kohdehenkilöt. Kyseinen tutkimus perustuu poliisin voimankäyttöselvityksiin. Loukkaantuneista henkilöistä 20,3 % oli voimakeinoja käyttäneitä poliiseja ja 5,6 % muita poliiseja. Tutkimuksen mukaan poliiseja loukkaantuu työtehtävillä kohtalaisen harvoin.⁵⁶

Tilanteita on kuitenkin suhteellisen paljon, joissa virkatehtäviään hoitavien poliisien henkilökohtainen turvallisuus, terveys ja henki ovat olleet uhattuna. Näitä tilanteita on kuitenkin ennaltaehkäisty koulutuksen tuoman ammattitaidon, työkokemuksen ja tukipartiotoiminnan ansiosta. Ei voi kuitenkaan kiistää, ettei hyvällä tuurilla olisi joskus osuutta lopputuloksessa, mutta suurimmilta osin ed. mainitut seikat ovat syitä siihen, miten poliisien loukkaantumisia ja pahimmassa tapauksessa menehtymisiä voidaan ennalta estää.

Myös työturvallisuuslaissa on säädetty, että *"työstä pidättäytyminen ei oikeuta lopettamaan työtä kokonaan. Oikeus kohdistuu ainoastaan vakavaa vaaraa aiheuttavan työn tekemiseen*⁵⁷.*"* Poliisin työssä tämänkaltainen tilanne voisi tulla vastaan, vaikkapa aseistautuneen henkilön kiinniottamisessa. Kun partio on saanut havainnon ja eristänyt kohteen on tekijän vaarallinen toiminta pysäytetty toistaiseksi. Tällöin itse kiinniottoa, eli toimenpidettä siirretään siihen asti, kunnes riittävä määrä partioita on saatu paikalle. Vaaran poistuttua tai vähennettyä siten, ettei se enää muodosta vakavaa riskiä työlle, niin työtä voidaan jatkaa. Edellä kuvattu tilanne voisi vaikkapa jatkua piiritystilanteeksi, jolloin odotetaan muita tukevia partioita. Lisävoimien saapuessa voidaan aseistautuneen

⁵⁶ Kimpimäki ym. 2018, s. 42 ja 49

⁵⁷ Työturvallisuuslaki 4:23

henkilön kiinniotto suorittaa työturvallisemmin ja kokonaisarvostelun kannalta haluttuun lopputulokseen päästäisiin varmemmin.

Riittävästä työturvallisuudesta huolehtiminen ja poliisin tehtävien suorittaminen eivät välttämättä aina mene käsi kädessä. H2 kertoi tilanteen, jossa tehtävä olisi lähtötietojen perusteella vaatinut tukipartiota. Partio sai tehtävän mennä Taivalkosken syrjäkylille tavoittelemaan epäiltyä murto miestä. Mies oli rikostaustaa omaava varotietoinen henkilö. Hänen oletettiin aiheuttavan vastarintaa kiinnioton suhteen, joten partiolla kävi mielessä mahdollinen tukipartion pyytäminen tehtävälle. Kuitenkin tukipartiota ei ollut saatavilla, joten partio teki päätöksen mennä tehtävälle yksin. Saavuttuaan epäilyn asunnolle partio kävi keskenään keskustelua siitä, että tilanne vaikuttaisi ikään kuin ansalta. He kuitenkin onnistuivat käskyttämään epäilyn ulos asunnostaan ja otettua henkilön kiinni. Kun epäilty oli laitettu poliisiautoon, partio kävi vielä tarkastamassa epäilyn asunnon. Asunnosta löytyi ladattu haulikko sekä seinissä olevia reikiä, jotka oli aiheutettu ampuamalla kyseisellä aseella seinään.

"No yhdellä partiolla mentiin siihen pihatien alkuun ja soitettiin tälle tyyppille ja ja viiden minuutin puhelun jälkeen tämä tyyppi suostui tulemaan pihalle kädet näkyvillä ja käveli siihen meidän poliisiautolle ja siinä otettiin kiinni."

- H2

Työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät on siis otettu haastattelujemme perusteella huomioon, mutta aina sitä ei ole edes mahdollista noudattaa vähäisten henkilöstömäärien vuoksi. Jokainen haastateltavamme oli sitä mieltä, että aina jos vain tehtävä sen salli tai lähtötiedot olivat sen mukaiset, ettei yhdellä partiolla haluttuun lopputulokseen päästä, päädyttiin odottelemaan tukipartiota. Jokainen haastateltavamme oli sitä mieltä, että omasta ja partiokaverin turvallisuudesta on pidettävä huolta. Työn tekemiseen suhtauduttiin kuitenkin hyvällä asenteella eikä kukaan haastateltavamme tuntenut erityistä pelkoa siitä, jos jokin tehtävä tuntui lähtötietojen perusteella työturvallisuuden näkökulmasta vaarallisemmalta.

"On tälläki viikolla ne oli tossa menny kylällä jätkien kämppään ja siellä oli kannabiskasveja ollu kämpässä ja siellä oli neljä aggressiivista henkilöä, nii partio oli vetäny pakkia ja tullaanpahan myöhemmin uuestaa, ku saahaa tukea." - H4

4.4 Työn laatu ja ammattitaito

Poliisiammattikorkeakoulu on Poliisihallituksen alaisuudessa toimiva oma yksikkönsä, jonka tehtävänä on kouluttaa poliiseja. Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuneet opiskelijat saavat AMK- tason poliisin peruskoulutuksen. Poliisiammattikorkeakoulu kuuluu Sisäministeriön toimialaan. Poliisiammattikorkeakoulu on Suomen ainoa poliisitutkimusta tarjoava korkeakoulu eli kaikki poliisintyötä tekevät käyvät koulutuksen Tampereen Hervannassa sijaitsevalla Poliisiammattikorkeakoululla.⁵⁸

Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuneille annetaan käytännössä valmiudet toimia poliisin perustehtävissä valvonta- ja hälytys sektorilla sekä rikostorjunnassa. Jatkokoulutuksesta ja ammattitaitonsa kehittämistä ja ylläpitämisestä vastaa käytännössä jokainen valmistunut poliisi itse. Mahdollisia jatko-opintoja ja syventäviä kursseja kutsutaan täydennyskoulutukseksi. Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan yleensä perusopintojen lisäksi tarjottavaa koulutusta, jolla työntekijä laajentaa tai syventää omaa oppimistaan sekä ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan⁵⁹.

Kun opiskelija on suorittanut 1,5v opintoja Poliisiammattikorkeakoulussa, niin opiskeluvaiheessa alkaa työharjoittelu, jossa opiskelija siirtyy johonkin poliisiasemalle työskentelemään nuoremman konstaapelin tittelillä. Työharjoittelun tarkoituksena on kasvattaa poliisiopiskelijan ammattitaitoa.⁶⁰ Poliisiylijohtaja on vuonna 2008 vahvistanut poliisin arvot, joista yksi on nimenomaan ammattitaito⁶¹.

Poliisimiesten omalla vastuulla on käytännössä pitää itsensä ajan tasalla muuttuvasta lainsäädännöstä ja tietojärjestelmien päivityksistä johtuvista uudistuksista. Erikoistuminen tiettyyn poliisin työhön, kuten vaikkapa koiranohjaajaksi, joutuu opiskelija itse haakeutumaan ja käymään tarvittavat opinnot yleensä Poliisiammattikorkeakoulun alaisuudessa. Laitokset voivat myös itse järjestää tiettyjä täydennys- tai kertauskoulutuksia esimerkiksi terrori- ja pommiryhmille. Laitoksia koskevia lakisääteisiä koulutuksia on

⁵⁸ Polamk.fi

⁵⁹ Muttilainen 2018, s.36

⁶⁰ Polamk.fi

⁶¹ Granat 2016, s.49

esimerkiksi voimankäytön ylläpitävää koulutusta, johon lukeutuvat esimerkiksi joka vuotuinen ampuma-aseen tasokoe⁶².

Yhtenä teema-alueena tutkimuksessamme oli valvonta- ja hälytystoiminnassa työskentelevien ammattitaito Oulun- ja Lapin poliisilaitosten haja-asutusalueilla. Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että syrjäseuduilla ammattitaito kasvaa huomattavasti, koska partio joutuu käytännössä tekemään useammankin, vähintään kahden partion työmäärän yhdellä partiolla.

"Että siinä ainoana partiona pitää ottaa huomioon paljon eri asioita. Kaikki eri asiat oikeastaan. Että jos mennee tuonne keikalle, missä on puolenkymmentä partiota, nii eihän siinä yhdelle partiolle kovin paljoa jää sitä tekemistä." - H2

Voidaan ajatella, että poliisin ammattitaito koostuu koulutuksesta, eli ammatissa tarvittavista tiedoista ja taidoista, joita opetetaan Tampereen Hervannassa Poliisiammattikorkeakoululla. Pohjois-Suomen haja-asutusalueilla työskentelevät poliisit kokivat ammattitaitonsa olevan korkealla tasolla. Haja-asutusalueille toimivat poliisit joutuvat tekemään hyvin paljon itsenäisesti töitä ja erittäinkin laaja-alaisesti. Kuusamossa myös rikostutkijat ajavat tarpeen vaatiessa A-kiireellisyysluokan tehtäviä, mikäli järjestyspartio on kauempana.

"Se ammattitaito on minun mielestäni aika korkealla tasolla Kuusamon päässä ja yleensä täällä harva-alueiden partioissa, koska sitä työvoimaa ja väkeä ei ole käytettävissä nii paljon, kuin jossain toisessa paikassa, missä sitten välttämättä niitä kaikilla partioilla ei tarvii hallita sitä kaikkea tietotaitoa, mitä siinä tilanteessa vaaditaan." - H3

Haastateltavamme näkivät kuitenkin, että ammattitaitoa joutuu itse ylläpitämään ja kehittämään. Tässä suuri vastuu on työntekijällä itsellään, että opettelee ja sisäistää uudet asiat. H1 mukaan negatiiviseksi koettu asia haja-asutusaleilla ja hänen toimipisteellään oli henkilöstön vähäinen vaihtuvuus. Tämän hän perusteli sillä, että uusia tietoja joistain poliisin järjestelmien päivityksistä ei välttämättä tavoita kauempia ja pienempiä poliisi-aseimia niin nopeasti kuin olisi tarpeen. Hän kommentoikin työpaikkakoulutuksen ole-

⁶² SMA 245/2015 poliisin voimakeinoista ja kulkuneuvon pysäyttämisestä 3§

van siinä mielessä keinoa, koska pakollinen koulutusaika menee lakisääteisten koulutusten toteuttamiseen kuten voimankäytönkoulutukseen.

"Mutta sitten kun tulee uusia järjestelmiä esim. Poike päivityksiä niin ei näihin ole koskaan ollut minkäänlaista koulutusta. Tämä jää vähän niin kuin omalle vastuulle opetella." - H1

Haastateltavistamme H4 ja H5 kertoivat, että valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevät poliisit tutkivat niin kutsutut perusmuotoiset rikokset itse alusta loppuun. Tähän sisältyy tehtävälle menneen ensipartion ensitoimista aina esitutkintapöytäkirjan laatimiseen asti. H4 kertoi, että tämän vuoksi tehtävät pyritäänkin tekemään huolella alusta loppuun, koska siinä vastaa itse työnsä lopputuloksesta. Poikkeuksena kentän tutkintavastuuseen olivat niin kutsutut törkeämmät rikosnimikkeet, kuten henkirikokset. Silloin esimerkiksi tekninen tutkinta tulee Rovaniemeltä. H5 kertoi esimerkkitalanteen vuodelta 2014, jossa tekniikka oli lennätetty helikopterilla Rovaniemeltä Utsjoelle.

"Varmaa positiivisesti kaikki joutuu tekkeä kaikkea, että joutuu niinku alusta asti tekemään kaiken ite. Tekniikkakaan harvoin lähtee, pittää olla jo henkirikos melkee, että tekniikka suostuu lähtee paikalle. Me ite hoietaan kaikki tekniset tutkimukset ja tutkinta hoietaan ite, rekisteröinnit hoietaan ite, pöytäkirjat kasataan ite ja laitetaan syyttäjälle." - H4

Kun ajatellaan asiaa valtakunnallisesti, että kuinka laaja-alaisesti haja-asutusalueilla täytyy ottaa hyvin erilaisia asioita huomioon poliisin toimivaltuuksista pakkokeinojen käyttöön, tehtäväkirjo on hyvin laaja. Pienellä poliisiasemalla työskenneltäessä ei ole myöskään juuri mahdollisuuksia vältellä töitä, koska siellä kaikki tekevät kaikkea. H5 ja H4 korostivat, että teknisessä tutkinnassa ja näytteiden otossa ensipartion rooli on suuressa roolissa. Tekninen tutkinta pyritään tekemään huolella ajan säästämisenkin vuoksi. Törkeimmissä rikoksissa kuten henkirikoksissa tekniikan partio tulee Rovaniemeltä tai Kemistä.

"Koska täällähän tehdään kaikki. Niin on pikkunen tuntuma joka asiaan. Taktiikkaa ja tekniikkaa, lupapuoleen. Paljon noita ässiäkin tutkitaan." - H5

4.5 Pakolaiskriisi

Neljässä haastattelussa nousi esille pakolaiskriisin 2015 tuomat haasteet haja-asutusalueiden poliisitoiminnassa. Avaamme seuraavaksi hieman mitä kyseisellä kriisillä tarkoitetaan, mutta keskitymme enemmän kertomaan vastaanottokeskusten perustamisen tuomista haasteista haja-asutusaleille haastateltaviemme poliisien näkökulmasta. Haastateltavista H2, H3, H4 ja H5 mielestä kyseisellä kriisillä oli vaikutusta kenttätoimintaan omalla vastuualueellaan.

Suomeen saapui syksyllä vuonna 2015 yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa⁶³. Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka hakee vieraasta valtiosta oleskelulupaa ja suojelua. Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty turvapaikka jostain vieraasta valtiosta. Pakolaisuuden määritelmään kuuluu henkilö, jolla on perusteltu tarve pelätä tulla vainotuksi alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisesta tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Pakolaisstatuksen saamisesta voi päättää myös UNHCR (Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasian päävaltuutettu).⁶⁴

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusaseman pohjana ovat Geneven vuoden 1951 yleissopimus, kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja EU-lainsäädäntö, jossa määritellään pakolaisten oikeusasemaa. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin antamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville. Turvapaikkahakemuksen jättämällä henkilö voi hakea kansainvälistä suojelua. Viranomaisten tehtävä on tarkastaa turvapaikkaa hakevan henkilön edellytykset turvapaikan saamiselle. Jos turvapaikan saamisen ehdot eivät täyty, on turvapaikkaa hakevalla henkilöllä mahdollisuus saada toissijaista suojelua. Toissijaisen suojelun saamisen perusteena edellytetään, että hakijaa uhkaa jokin epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus kuten kuolemanrangaistus tai hakija voi joutua kotimaassaan vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan asuinvaltiossaan olevan konfliktin vuoksi⁶⁵.

⁶³ Saarivaara ym. 2017, s.2

⁶⁴ Maahanmuuttovirasto 2019

⁶⁵ Sisäministeriö 2019

Pakolaiskiintiöstä päättää vuosittain Suomessa eduskunta. Suomen pakolaiskiintiö oli vuodesta 2001 aina vuoteen 2014 asti 750 kiintiöpakolaista. Vuonna 2014 ja 2015 kiintiötä nostettiin 1050 pakolaiseen Syyrian sodan seurauksena. Suomeen saapuneiden ulkomaalaisten, turvapaikkaa hakevien määrä oli kuitenkin moninkertainen vuonna 2015.⁶⁶

Pakolaisaalto muutti monella tapaa poliisin toimintakenttää vuoden 2015 jälkeen. Keskeytymme kuitenkin tarkastelemaan pakolaisaallon vaikutuksia Lapin- ja Oulun poliisilaitosten haja-asutus alueiden tukipartiotoimintaan valvonta- ja hälytyssektorilla Teimme tämän rajauksen, koska aihepiiri laajenisi muuten liian suureksi.

Vastaanottokeskus on paikka, johon kansainvälistä suojelua hakeva ja tilapäistä suojelua hakeva henkilö majoitetaan ja jonka tehtävänä on järjestää kyseiselle henkilölle vastaanottopalvelut⁶⁷. Vastaanottokeskuksia oli Suomessa vuoden 2015 loppuun mennessä 144. Tämän lisäksi Suomessa oli 68 alaikäisten turvapaikanhakijoiden yksikköä. Tornioon perustettiin kyseisenä vuonna 22.9 järjestelykeskus.⁶⁸ Järjestelykeskuksen perustamiseen vaikutti suurilta osin Tornion kaupungin sijainti, koska suurin osa maahan tulleista turvapaikanhakijoista ylitti Suomen ja Ruotsin rajan Haaparannan ja Tornion kohdalta.

4.6 Viranomaisyhteistyö

Ivalossa suoritetun haastattelun pohjalta tulimme siihen tulokseen, että tutkimuksessamme hyvä määritellä erikseen viranomaisyhteistyö. Kyseisessä haastattelussa nousi esille, kuinka paljon yhteistyötä he tekevät eri sidosryhmien kanssa. Seuraavaksi määrittelemme viranomaisyhteistyön lainsäädännöllistä pohjaa ja millä tavoin se näkyi tutkimuksessamme.

Poliisin yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa on määritelty Poliisilain 1 §:ssä. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteis-

⁶⁶ Sisäministeriö 2019

⁶⁷ Vastaanottolaki 3:1

⁶⁸ Maahanmuuttoviraston vuosikertomus 2015, s.3

työstä. Laki siis määrittää viranomaisyhteistyön yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja rikosten ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi.

Suomessa toteutetaan niin kutsuttua PTR-yhteistyö, joka tarkoittaa Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen välistä yhteistyötä. Kyseisestä yhteistyöstä on erikseen säädetty Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta rikostorjunnassa.⁶⁹ Kyseisen lain tarkoituksena on edistää PTR-viranomaisten yhteistyötä ja luoda toimintatapoja kyseisten viranomaisten menetelmiin rikosten estämiseksi ja niiden valvomiseksi osana kansainvälistä yhteistyötä.

PTR- viranomainen voi suorittaa toisen viranomaisen pyynnöstä rikostorjuntaan tai valvontaan liittyviä toimenpiteitä oman toimivaltuuksiensa rajoissa kyseisessä tehtävässä.⁷⁰ Poliisi voi esimerkiksi auttaa Tullia huumerikostutkinnassa suorittamalla epäiltyjen asuntoon etsintöjä. PTR- viranomainen ei voi kuitenkaan ylittää omaa toimivaltuuttaan auttaessaan toista viranomaista. Kyseistä toiselta viranomaiselta pyydettyä toimenpidettä kutsutaan virka-avuksi.

Virka-apu tarkoittaa toisen viranomaisen toiselle viranomaiselle tai yksityiselle antamaa toimivaltuuksiensa laajuudessa olevaa viranomaisapua hallintotoimenpiteen suorittamiseksi⁷¹. PTR- viranomaisten toisilleen antamasta ja annettavasta virka-avusta on säädetty erikseen viranomaisten omaa toimintaa ohjaamissa laeissa, joista kerromme seuraavaksi.

Poliisilain 9 luvun 1 §:ssä on säädetty poliisin antamasta virka-avusta toiselle viranomaiselle. Virka-avun antamisesta päättää päällystöön kuuluva poliisimies, jollei laissa toisin säädetä. Kyseisen lain 9 luvun 2 § määrittää poliisille annettavan virka-avun. Päätöksen virka-avun pyytämisestä tekee päällystöön kuuluva poliisimies, jollei laissa toisin säädetä tai tehtävän kiireellisyys sitä muuten vaadi. Puolustusvoimilta pyydetystä virka-avusta poliisille on säädetty erikseen Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille 5.12.1980/781.

⁶⁹ Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009).

⁷⁰ Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta rikostorjunnassa 2§

⁷¹ Helminen ym. 2012, s.442

Tullilaki 29.04.2016/304 määrittää virka-avun antamisesta ja saamisesta lähes samankaltaisesti kuin Poliisilaki. Kyseisistä toimenpiteistä päättää virka-apua tarvitsevan Tullin hallinnosta annetun lain 21.12.2012/960 tarkoitettu Tullin yksikön päällikkö tai virka-apua tarvitsevan toimintayksikön päällikkö. Rajavartiolaissa (15.07.2005/578) säädetään, että virka-avun antamisesta ja vastaanottamisesta päättää hallintoyksikön päällikkö tai hallintoyksikössä kyseiseen tehtävään kirjallisesti määrätty luutnantti⁷². Kussakin kolmessa laissa mainitaan vielä erikseen virka-avun antamisesta viranomaisen sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi.

PTR- yhteistyön tarkoituksena on myös analysoida ja paljastaa sekä tarpeen vaatiessa perustaa valtakunnallisia ja alueellisia rikostiedusteluyksiköitä, joiden tehtävän on välittää ja jakaa ajankohtaista rikostiedustelutietoa PTR- viranomaisten rikostorjunnan tarkoituksiin. Tällä hetkellä Suomessa toimii PTR- rikostiedustelu- ja analyysikeskus sekä kolme PTR- tiedusteluyksikköä.

PTR- yhteistyö voi käytännön esimerkillä kuvastaa vaikkapa raskaan liikenteen valvonta-iskuilla. Poliisi tarkastaa toimivaltuutettuna virkamiehenä kuljettajien ajokunnon ja ajo-oikeuden, rajavartiolaitos ihmisten maassaolojen edellytykset ja Tulli autojen päästöt ja suorittaa mahdollisen läpivalaisun. Saumaton yhteistyö näin ollen helpottaa ja edesauttaa montaa asiaa samanaikaisesti ja tällä ennalta estetään tai selvitetään rikoksia.

PTR- viranomainen on velvollinen tilapäisesti antamaan toisen PTR-viranomaisen käyttöön rikostorjuntaan- ja valvontaan liittyviä välttämättömiä toimenpiteitä tehtävän suorittamiseksi, jos toisella viranomaisella ei ole niitä käytettävissään⁷³. Haastatteluistamme nousi esille, että etenkin Ivalossa tehtiin paljon yhteistyötä Rajavartiolaitoksen kanssa. Ivalon haastateltava kertoikin tehtäviä, joilla Rajavartiolaitokselta oli lainattu koiraa. Koiran lainaaminen tilapäisesti Rajavartiolaitokselta oli tullut useaan otteeseen tarpeelliseksi, koska lähimmät poliisikoirat sijaitsevat joko Rovaniemellä, Torniossa tai Kemissä. PTR- yhteistyö nähtiin Ivalossa muutoinkin suurena apuna, koska kädet saattoivat loppua yksinkertaisesti kesken esimerkiksi kotietsinnöillä.

⁷² Rajavartiolaki 11:77§ ja 78§

⁷³ Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta rikostorjunnassa 10§

"Rajan kanssa tulee paljon. kotietsinnät, huume-etsinnät monesti on nii, että rajan koira otetaa siihe. Tai Tullilla on tuos yks koira, nii se saattaa, se on ollu kans monesti." - H5

H2 nosti esiin sen seikan, että toiminta yhdellä partiolla venyttää tehtävää huomattavasti, koska kädet eivät yksinkertaisesti riitä hoitamaan esimerkiksi etsintää tarkoituksenmukaisella tavalla työturvallisuus huomioon ottaen.

"Kun käsiä ei ole kuin neljä ja päitä kaksi. Monestikkin joutuu jättää tiettyjä asioita tekemättä." - H2

Tutkimuksessamme nousi esille valtioiden rajat ylittävästä viranomaisyhteistyöstä. H1 virkapaikka Ylitornion rajakunta Ruotsin kanssa, Tornion joen ollessa valtakuntien välissä. Ylitornion rajakuntana Ruotsin puolella on Övertorneån kunta, jossa työskentelee noin kymmenkunta poliisimiestä. Haastattelussa H1 kertoi, että he tekevät lähes viikoittain tiivistä yhteistyötä Ruotsin viranomaisten ja etenkin Övertorneån poliisin kanssa. Yhteistyö näyttäytyy suurimmilta osin tietojen vaihtamisena poliisin tehtäviin liittyvistä ajoneuvoista ja henkilöistä.

Ylitornion haastateltavamme kertoi ajatuksia siitä mahdollisuudesta, että tulevaisuudessa lainsäädännön muuttuminen voisi tuoda enemmän mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja rajat ylittävästä viranomaisyhteistyöstä. Övertorneån poliisiasemalla työskentelee lähes kymmenen kertaa enemmän poliiseja kuin Ylitornion poliisiasemalla, mitä voisi hyödyntää esimerkiksi Suomen ja Ruotsin rajakuntien välisenä yhteispartiointina.

4.7 Tulevaisuus

Harvaan asutuilla alueilla toimiville poliiseille on myönnetty 3,3 miljoonaa euroa lisärahoitusta vuodelle 2019 vahvistamaan haja-asutus alueiden vasteaikoja. Poliisihallituksen lausunnossa otettiin kantaa HE 123/2018 eduskunnan valtion talousarvioksi vuodelle 2019. Lausunnossa ilmaistiin meidän mielestämme suhteellisen huolestuneella tavalla poliisin nykyistä henkilöstö- ja budjettitilannetta. Keskeisimpinä haasteina nähdään poliisin toiminnan ja talouden yhteensovittaminen yhdessä näiden kehittämistarpeiden sekä vähenevien resurssien ja toimintaympäristön muutoksen kanssa. Lausunnossa il-

meni, että vuoden 2019 talousarviossa poliisin kokonaishenkilötyövuosimäärällä kyetään turvaamaan vain poliisin ydintoiminnat.⁷⁴

Vertailupohjan vuoksi poliisiorganisaatio hankki 15kpl panssaroituja Mercedes-Benz G280 CDI LAPV 5.4 -mallin ajoneuvoja, jotka maksoivat Ylen mukaan 400 000 € kappaleelta. Hankinnan yhteisarvoksi muodostuu näin ollen 6,0 miljoonaa euroa.⁷⁵ Puolustusministeriö on tiedottanut 13.2.2019, että Suomi hankkii sisäampumasimulaattoreita ruotsalaiselta Saabilta. Tämän sopimuksen veroton kokonaisarvo on 9,0 miljoonaa euroa⁷⁶. Kun vertailee näitä hintoja harva-asutusalueille myönnetystä 3,3 miljoonan euron tuesta, niin summa vaikuttaa pieneltä. Korpisammaleen opinnäytetyössä kävi ilmi, että Itä-Suomessa on pulaa poliiseista operatiivisen kenttätoiminnan osalta. Meidän työsämme on täysin samankaltaisia viitteitä, että poliiseja tarvittaisiin lisää valvonta- ja hälytyssektorille. Tulimme siihen tulokseen, että 3,3 miljoonalla eurolla pystytään paikkaamaan hetkellisesti resurssivajetta, mutta lopullinen ratkaisu se ei ole.

Kuluvana vuonna 2019 tulevat lainsäädäntömuutokset tuovat poliisin työnkuvaan haasteita, sillä nykyisten tehtävien hoitaminen on jo lausunnon mukaan haastavaa. Merkillepantavaa oli vuotuisten noin miljoonan hälytystehtävä määrän, joista noin 100 000 jää resurssien vähäisyyden vuoksi hoitamatta. Vuoden 2019 EU-puheenjohtajuuskauden tuomien turvatehtävien tarpeellisuuden lisääntymisen vuoksi, poliisin suorituskykyä parannetaan operatiivisen toiminnan kalusto- ja välinehankinnoin lisärahoituksen turvin.⁷⁷

Kyseisessä lausunnossa otettiin huomioon myös harva-alueet. Lausunnon mukaan Turun epäilty terrori-isku osoitti, että terroriteot eivät sido tapahtumapaikkaa aina pääkaupunkiseudulle. Lausunnon pohjalta onkin yleistettävissä, että toimintakykyisten poliisi-partioiden tulee jakaantua valtakunnallisesti, pääpainon ollessa kuitenkin suuremmissa kaupungeissa. Nykyisen palvelutason ylläpitäminen on mahdollista säilyttää vuoden 2019 saadulla kertamuotoisella lisärahoituksella vielä kyseisen vuoden. Avun saaminen kuitenkin todennäköisesti pitenee harva-alueilla, jos rahoitusta ei lisätä. Teknologian

⁷⁴POL-2018-39561, s.2 ja 4

⁷⁵ Hirvonen ym. 2018

⁷⁶ Huhtanen 2019

⁷⁷POL-2018-39561, s.4 ja 7

katsotaan tuovan lisäapua joissain poliisin tehtävissä kuten etsintätehtävillä, mutta se ei korvaa näkyvää poliisitoimintaa.⁷⁸

"Minimitasolla mennää kokoajan, että ei tässä enää niinku pessimistisemmäksi voi kovin paljon muuttua." - H3

Tutkimuksessa on noussut useaan otteeseen ilmi, että tämä lisärahoitus tulee varmasti tarpeen. Lisärahoitus kertoo myös siitä, että harvaan asutuilla alueilla tarvitaan edelleen poliisia ja poliisitoiminta halutaan pitää hyvällä tasolla. Haastattelemistamme henkilöistä neljä viidestä oli sitä mieltä, että henkilöstön vähentämisen suhteen huonompaan suuntaan ei voi enää mennä. H5 otti esille myös sen seikan, että syrjäseuduille ei välttämättä saada hakijoita edes, vaikka kyseisellä poliisiasemalla olisikin työpaikka tarjota. Tällä oli haastateltaviemme mielestä suora vaikutus poliisin näkyvään valvontaan, jota oli liian vähän ottaen huomioon kuinka laajoja valvottavat alueet ovat.

"Vaikuttaa EET ja siihen, että ihmisten ilmoituskynnys rikoksista on noussut, koska he eivät saa ketään tuttua poliisia kiinni. Rikosten määrä siis vähenee näennäisesti mitä se oikeasti vähenee eli on piilorikollisuutta, joka ei tule tietoon." - H1

Vuosina 2001 - 2012 maakunnasta toiseen muutti 77 000 työikäistä ja Uudellemaalle näistä muutti noin 44 000⁷⁹. H1 kertoi haastattelussaan, että kunnan väkiluvun kokonaisrakenne muuttuu nuorten lähtiessä opiskelemaan muualle. Tämä vaikuttaa haastateltavan mukaan tehtävämääriin laskevasti, koska ikäihmiset eivät aiheuta poliisille niin paljon tehtäviä kuin nuoret.

Etäisyydet ovat haja-asutusalueilla jo nyt pitkiä ja tukipartio voi olla yli tunnin ajomatka päässä. Tutkimuksessamme tuli esille hypoteettinen ajatus, että mitäpä jos tapahtuu jostain todella suurta haja-asutusalueilla ja tukipartion saaminen paikalle kestää esimerkiksi tunnin tai jopa enemmän?

"Valitettavasti se joskus sitten kilahtaa ja sitten sitä jossitellaan, että miksi näin on käynyt, mutta toivottavasti ei tapahtuis." - H3

⁷⁸ POL-2018-39561, s.8

⁷⁹ Kytö 2013, s.65

Harva-alueille avun saaminen silloin kuin hätä on suurin, tulee todennäköisesti pitene-
mään entisestään tulevina vuosina. Poliisihallituksen antamassa lausunnossa eduskun-
nalle poliisin arvioiduista kuluista ja niiden kohdentamisesta vuodelle 2019 otettiin esil-
le harva-alueiden poliisitoiminnan turvaaminen.⁸⁰ Tänä päivänä harva-asutusalueen po-
liisiasemat työskentelevät pienillä resursseilla. Näkyvä ennalta estävä toiminta on lähes
olematonta ja näin ollen vaikeuttaa yleistä valvontaa, millä voidaan katsoa olevan haas-
tattelujemme perusteella suora vaikutus rikoksiin.

*"Se ois niinku se turvallisuuden illuusion luominen ois siinä mielessä kyllä
hyvä/mahdollista. Rattijuopot, sehän se alkaa heti olemaan, että parin kol-
men kaljan jälkeen voi ajaa. Nehän ne lissääntyy ku ei oo näkyvyyttä, eikä
ole kiinnijäämisriskiä." - H5*

Tämän hetkessä turvallisuustilanteessa poliisin rahoituspohjan epävarmuus uhkaa
muodostua turvallisuuden kannalta kriittiseksi⁸¹. Tämä kuvaa hyvin haastattelemiemme
poliisien huolta haja-asutusalueiden poliisitoiminnasta. Kyseisessä lausunnossa, johon
viittasimme, kerrotaan selkeästi poliisin tarvitsevan pitkän aikavälin kehystason noston,
jolla pystytään vastaamaan muuttuneeseen poliisin toimintaympäristöön ja sen haastei-
siin.

Haastateltavamme olivat kaikki sitä mieltä, että tällä nykyisellä henkilöstö määrällä
pärijätään, mutta yhtään kenttätyöntekijöitä ei ole varaa vähentää. Tehtäviä joutuu tällä
hetkellä paikka paikoin luovimaan ja kaikkia asioita ei pysty tekemään, vaikka haluttai-
siin. Haastattelemamme poliisit kertoivat, että joissain tapauksissa toimenpiteistä on
jouduttu luopumaan, koska työturvallisuus olisi kärsinyt liikaa suhteutettuna tavoitel-
tuun päämäärään.

*"Elikkä ei ei ainakaan oo varaa vähentää henkilöstöä täältä maaseudulta"
- H2*

⁸⁰ HE 123/2018 vp s.8

⁸¹ POL-2018-39561, s.5

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tähän lukuun olemme koonneet tutkimustulokset sekä työn toteuttamisen tiivistetysti. Kerromme mitä haasteita ja ajatuksia tutkimuksen tekeminen herätti meissä sekä yleistä mielipidettä haastateltaviemme suhtautumisesta tutkimukseemme. Emme enää tuo tarkentavasti esille eri teema-alueissa tulleita tuloksia, vaan olemme ottaneet myös muutamia haastatteluissa saamiamme, maantieteellisten sijaintiensa vuoksi tulleiden erojen vaikutuksia tukipartiotoimintaan Lapin- ja Oulun poliisilaitosten alueilla.

5.1 Tutkimuksen tulokset

Tutkimustuloksissa ilmeni, että haja-asutusalueiden poliisitoiminta tulee nykypäivän resursseilla vielä toistaiseksi toimeen. Jokainen haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että enää ei voi henkilöstöä vähentää. Mikäli Pohjois-Suomen haja-asutus alueilta vähennettäisiin henkilöstöä, niin kaikki haastateltavamme olivat sitä mieltä, että kaikkia poliisille tulleita tehtäviä ei voisi enää hoitaa, tai ainakin laatu kärsisi.

Haja-asutus alueilla on aina ollut vähän partioita ja etäisyydet ovat mitä ovat. Haastattelemistamme henkilöistä 3/5 osoitti huolta partioiden välisistä pitkistä etäisyyksistä. Yksi haastateltava ei ottanut kantaa partioiden välisiin etäisyyksiin, vaan puhui enemmän poliisin näkyvän valvonnan olemattomuudesta. Kyseinen haastateltava totesi, että tukipartioita vaativia tehtäviä on suhteellisen vähän hänen alueella.

Haja-asutus alueiden poliisiasemien henkilöstömäärät ovat pieniä, ja siellä kaikki joutuvat tekemään kaikkea. Olemme aikaisemmin todenneet, että tutkija voi lähteä suorittamaan A- kiireellisyysluokan tehtävää ja kentällä työskentelevä poliisimies avustaa tutkintaa omalla panoksellaan. Jokainen poliisimies joutuu tekemään vähän kaikkea ja tuntuma on oltava vähän joka asiaan. Kenelläkään ei ole varaa valita, että mitä tekee tai minkä tehtävän haluaa suorittaa. Ammattitaito koettiin jokaisessa haastattelussa korkealle tasolle ja työskenteleminen pienellä poliisiasemalla tukee ammattitaidon kehittymistä edellä mainituista syistä johtuen.

Työn laadusta puhuttaessa joskus yhdellä partiolla tehtävän suorittaminen on soveltamista. Aina ei ole esimerkiksi mahdollisuutta tehdä kaikkea, eikä aina kyetä suoritta-

maan tehtävää suorittavan partion haluamalla tavalla. H5 otti esille haastattelussaan kontaminaation. Yhdellä partiolla toimimisessa partio joutuu olemaan tekemisissä sekä rikoksesta epäillyn kanssa, että asianomistajan. Kontaminaatiota tapahtuu ja jos vain olisi ollut mahdollista, niin tässä tapauksessa olisi toisesta partiosta ollut merkittävä apu ja työn laatu olisi parantunut.

Haastattelemamme henkilöt suhtautuivat työturvallisuuteen neutraalisti. Haastatteluissa kävi ilmi, että haja-asutus alueella työskentelevät poliisit joutuvat ottamaan monia eri asioita huomioon työturvallisuuden näkökulmasta. Suurin näistä asioista oli, että kahdella miehellä on selvittävä lähes tilanteesta, kuin tilanteesta. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että työturvallisuudesta on tingitty. Haastatteluista tuli ilmi, että työturvallisuudesta tingitään tietoisesti. Haastateltavat eivät kuitenkaan nähneet tätä omaa työturvallisuuttaan suurena uhkana itse tehtävällä, vaan vasta jälkeinpäin saatettiin käydä keskusteluja aiheesta, jos oli tarvetta.

Haastatteluista voidaan myös todeta, että viranomaisyhteistyö koettiin suureksi avuksi haja-asutusalueilla ja etenkin Ivalossa. Emme aluksi miettineet tämän asian yhteyttä tutkimukseemme, mutta aihe nousi kahdessa haastattelussa esille. Etenkin Ivalossa viranomaisyhteistyötä toteutettiin suhteellisen paljon rajavartiolaitoksen ja tullin kanssa. Kuusamossa rajavartiolaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi erävalvonnan suhteen.

Tutkimuksessamme nousi myös esille poliisin monipartiotilanteet. Haastateltavistamme 4/5 kertoi, että kuukausittain on tilanteita, joihin haluttaisiin tukipartio, mutta siihen ei ole ollut mahdollisuutta. Tehtävät voivat olla tukipartiota vaativia, mutta lähes aina tämänkin kaltaiset tehtävät hoidetaan yhdellä partiolla. Haastatteluistamme voidaan todeta, että tehtävän on oltava lähtötietojen perusteella tukipartiota vaativa, jotta paikalle pyydetäisiin toinen partio tukemaan. Haastattelumme perusteella osa näki mahdollisina haasteina monipartiotilanteiden johtamisen ja resurssien käyttämisen, koska tehtävät on totuttu hoitamaan yhdellä tai kahdella partiolla.

Alueellisia eroja esiintyi haastateltaviemme poliisiasemien välillä. Ylitornion ollessa rajakunta Ruotsin Övertorneån kunnan kanssa, on siellä paljon valtioiden välistä viranomaisyhteistyö lähinnä tiedonvälityksen suhteen. H1 mukaan lähes viikoittain kyseisten

kuntien poliisit jakavat tietoa poliisin tehtäviin liittyvistä henkilöistä tai ajoneuvoista. Ivalossa taas korostui erityisesti Suomen viranomaisten välinen yhteistyö. Rajavartiolaituksen kanssa hoidettiin paljon tehtäviä kaluston ja henkilöstön määrällisten tarpeiden vuoksi.

Kuusamossa ja Kittilässä suuret laskettelukeskukset työllistävät paljon sesonkiaikoina. Ivalossa jotkin vuotuiset tapahtumat kuten kesällä Ivalo joella järjestettävä Water Cross työllistää tapahtuman osallistujien puolesta enemmän, jolloin partioita on tilattu Rovaniemeltäkin asti. Pakolaiskriisi vuonna 2015 nousi jollain tapaa esille jokaisessa haastattelussamme. Vuoden 2015 laajamittaisen maahanmuuton seurauksena perustetuista vastaanottokeskuksista eniten keskustelua haastatteluissamme herätti Kolariin ja Pudasjärvelle perustetut vastaanottokeskukset.

Tulevaisuuden näkymät haja-asutusalueilla tutkittavalla alueillamme nähtiin positiivisena, jos nykyinen taso henkilöstön määrässä kyetään vain ylläpitämään. Monessa haastattelussa nousi kuitenkin esille, että tätä vähemmällä työntekijä määrällä poliisitoiminnan ylläpitäminen voi koitua haastavaksi. Tutkimusta tehdessämme kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että näkyvä ja ennalta estävä poliisitoiminta on todella vähäistä, ellei lähes olematonta. Turvallisuuden ylläpitämisen ja rikosten ennalta estämisen tehostamiseksi valvontaa olisi jokaisella haastateltavan alueella lisättävä haastattelujen perusteella.

H1 otti esille haastattelussaan ennalta estävän poliisitoiminnan vähäisyydestä johtuvat haasteet ja ihmisten tietoisuuden siitä, ettei poliisia esimerkiksi hänen toimipisteellään Ylitorniolla ole vuorokauden ympäri tavoiteltavissa. H1 kertoikin ihmisten ilmoituskynnyksen nousseen epäilyistä rikoksista, koska ihmiset tietävät, että poliisiasemalla ei välttämättä ole ketään töissä sillä hetkellä. H1 mukaan piilorikollisuus on siis näennäisesti noussut, koska ihmiset eivät enää koe tarpeelliseksi soittaa hätäkeskukseen, kuin vasta akuutissa tarpeessa. Tämän H1 kertoi johtuvan siitä, koska paikalliset ihmiset tietävät ettei poliisiasemalla välttämättä ole ketään töissä juuri sillä hetkellä, jos esimerkiksi näkevät päihtyneen kuljettajan liikenteessä.

5.2 Pohdinta

Mielestämme onnistuimme hyvin saavuttamaan opinnäytetyöllä sen mitä lähdimme tavoittelemaan. Tarkoituksemme on herättää enemmänkin keskustelua ja pohdintaa poliisin oman organisaation sisällä tukipartiotoiminnasta Pohjois-Suomessa. Kummankin tutkijan omakohtaiset kokemukset koskettivat aihetta, joten pystyimme joissain määrin samaistumaan haastateltaviin henkilöihin. Laatimassamme haastattelurungossa ei huomioitu tuoreinta poliisin hallintorakenneuudistusta, mutta ensimmäisen haastattelun perusteella päätimme kysyä asiasta seuraavilta haastateltavilta. Lähetimme lopuksi vielä sähköpostin välityksellä lisäkysymyksiä (Liite 2) kaikille haastateltaville koskien kahta edellistä hallintorakenneuudistusta.

Aihettamme käsitteleviä tutkimuksia oltiin tehty suhteellisen vähän. Ainoa työ, minkä löysimme edes jollain tapaa sivuavan aihettamme, oli Korpisammalen vuonna 2013 julkaisema tutkimus, johon olemmekin viittaneet tässä tutkimuksessa. Korpisammalen työ kuitenkin keskittyi Itä-Suomen poliisilaitoksen alueelle, joten jo maantieteellisesti tutkimus poikkesi omastamme. Löysimme kuitenkin yhteneväisyyksiä ja samankaltaisia ilmiöitä Korpisammaleen tutkimuksesta, jotka olivat vaikuttaneet henkilöstön vähentämiseen ja poliisitoiminnan ylläpitämiseen nykyisellä tasolla haja-asutusalueilla. Näihin syihin oli eniten vaikuttanut poliisin hallintorakenneuudistukset, joita olemme käsitelleet tässä tutkimuksessa.

Jo tutkimuksen alussa päätimme, että suoritamme haastattelut äänitallenteen avulla ja pyrimme käymään jokaisella poliisiasemalla henkilökohtaisesti suorittamassa haastattelut. Halusimme toteuttaa työn tällä kyseisellä tavalla, koska saimme samalla jonkinlaisen käsityksen, että minkälaiset olosuhteet haastateltavien alueella oikein vallitsevat. Autolla matkatessamme vahvistimme omia käsityksiä siitä, että etäisyydet ovat pitkiä ja tiestöt eivät ole joka kunnassa niin hyvässä kunnossa.

Huomasimme myös haastatteluiden aikana, että haastateltavien suhtautuminen tukipartioiden tarpeellisuuteen koettiin eri tavalla eri kunnissa. Oli myös huomattava, että haastateltavamme olivat osaltaan jo tottuneet tähän vallitsevaan tilanteeseen, että lähin tukipartio voi olla hyvinkin pitkän ajomatkan päässä, eikä tällä näyttänyt olevan suurta vaikutusta esimerkiksi oman työn tekemiseen tai erinäiseen ajattelutapaan työturvallisuus-

riskeistä. Työturvallisuusriskit olivat kyllä tiedossa, mutta niihin suhtautuminen oli hyvin neutraalia. Ajateltiin enemmänkin oman ammatin tuomista mahdollisista riskeistä, jotka ovat olemassa tukipartioista huolimatta.

Jos peilaa työturvallisuutta meidän opinnäytteemme aiheeseen tulimme siihen tulokseen haastattelujen perusteella, että suurimmilta osin haja-asutusalueiden partiot Lapin ja Oulun poliisilaitosten alueella tiedostavat sen asian, että työturvallisuudesta tingintään välillä suhteellisen paljon. On kuitenkin huomattava, että tehtävissä joiden lähtötiedot vaikuttavat enemmän kuin yhden partion tehtävältä, odotetaan toista partiota, jos tilanne vain sen sallii.

Oma mielipiteemme tutkittavasta asiasta ja tutkimuksen tuloksista keskittyy hyvin paljon poliisin nykyiseen resurssitilanteeseen. Oma mielipiteemme asiasta on, että nykyisellä henkilöstömäärillä poliisi kykenee vielä vastaamaan sille laissa asetettuihin vaatimuksiin. Muuttuvat toimintaympäristö tuo kuitenkin varmasti tulevaisuudessa uusia haasteita poliisin tehtäväkenttään. Jos poliisien määrää edelleen vähennetään, ei se meidän eikä haastateltavien mielestä ainakaan paranna haja-asutusalueiden poliisitoimintaa.

Korpisammalen tutkimuksessa eräs haastateltava kertoi oman näkemyksensä poliisin hallintorakennemuutosten tuomista vaikutuksista poliisin kenttä- ja perustoimintaan. Haastateltavan mielestä hallintorakennemuutosten alkuperäisiin päämääriin ei oltu päästy, eli tässä tapauksessa henkilöstön lisäämistä kenttä- ja tutkintatehtäviin. Haastateltava esittikin mielipiteensä, ettei uusi samankaltainen hallintorakennemuutos tulevaisuudessa ainakaan parantaisi peruspoliisitoimintaa.⁸²

Voimme todeta tutkimuksemme perusteella, että Korpisammalen tutkimuksessa on hyvin paljon samoja viitteitä tukipartiotoimintaan Pohjois-Suomessa ja poliisin hallintorakennemuutosten tuomia negatiivisia vaikutuksia haja-asutusalueiden poliisitoimintaan. Tutkimuksemme mukaan henkilöstö menee tällä hetkellä minimaalisilla resursseilla. Suurimpana ongelmana voimme todeta näkyvän valvonnan kärsivän henkilöstön vähäisyyden vuoksi. Haastatteluissa H4 sanoi, että poliisi pärjää kyllä, mutta miten ihmiset pärjäävät. Lausahdus on lyhyt, mutta ytimekäs. Poliisillahan on hyvä tilanne, mikäli tehtäviä ei ole. Tämähän kertoo siitä, että ihmisillä on pääsääntöisesti kaikki hyvin.

⁸² Korpisammal 2013, s.33

Mutta kun ihmisellä on hätä, hänen tulee voida luottaa siihen, että poliisilta saatava apu on oltava tilanteeseen nähden tarkoituksenmukaisessa aikamäärässä saatavissa.

Jatkotutkimuksen kannalta tämä opinnäyte antaa mielestämme hyvän pohjan vielä syvemmälle pohdinnalle ja tutkimuksella sekä ennen kaikkea ratkaisuehdotuksille Pohjois-Suomen vallitsevaan tukipartiotoimintaan. Tutkimustuloksista voidaan todeta, että henkilöstön määrää ei voida enää vähentää. Olemme yksimielisiä siitä asiasta, että näkyvä valvonta on tällä hetkellä hyvin minimaalista ja siihen olisi kyettävä keksimään ratkaisua Pohjois-Suomen haja-asutusalueilla. Poliisin näkyminen tuo kuitenkin keski-vertokansalaisille turvallisuuden tunnetta ja sillä on vaikutusta rikosten ennalta estämiseen.

Korpisammal otti esille tutkimuksessaan, että poliittisissa puheissakin tunnustettiin taloudelliset syyt sille, miksi pienemmät poliisilaitokset lakkautettiin. Kyseisten poliisilaitosten osalta ne jäivät liian pieniksi eivätkä ne kyenneet selviytymään kaikista poliisi-tehtävistä. Tähän vaikutti myös osaksi se, että hallinto ei keventynyt ed. mainituilla laitoksilla tarpeeksi. Taloudellisista syistä tehdyt poliisiasemien lakkautukset eivät Korpisammaleen tutkimuksessa ainakaan parantaneet poliisin operatiivista toimintaa. Olemme tutkimuksemme perusteella samaa mieltä Korpisammalen kanssa. Näkyvä valvonta kärsii Pohjois-Suomen haja-asutusalueilla, mutta ratkaisumalleja ei välttämättä saavuteta pelkästään henkilöstön lisäämisellä nykyisille poliisiasemille. Haja-asutusalueiden tällä hetkellä toimivat pienemmät poliisiasemat olisi kyettävä ylläpitämään edes osa-aikaisessa miehityksessä, koska muuten näkyvä valvonta ja poliisitoiminnan ylläpitäminen näissä kunnissa jää pelkästään suurempien kaupunkien tai kuntien poliisiasemien vastuulle.

LÄHTEET

Aro, Anu & Hätönen, Sami & Koskelainen, Mari & Pernanen, Tiina & Turunen, Minna 2013: Kouluturvallisuuden tarkastelua moniammatillisesta näkökulmasta. Ammatillisen ohjaajakoulutuksen kehittämishanke. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulu. 4/2013. Viitattu: 15.1.2019. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56722/Aro_Hatonen_Koskelainen_Pernanen_Turunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Granat, Seija 2016: Missä Mennään? Meri-Lapin poliisien perusosaamisen testi, s.49. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 11/2016. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere. Viitattu: 15.1.2019. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118480/Granat_Seija.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Haraholma Kristiina 2011. Poliisin hallintorakennemuutos. Arviointitutkimus muutoksista ja sen vaikutuksista. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 97. Viitattu 25.1.2019. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86798/Raportteja97_www.pdf?sequence=

HE 123/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019, s.5 ja 8. Viitattu: 12.1.2019. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_123+2018.pdf

HE 123/2018 vp: Poliisihallituksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarviotueksi vuodelle 2019. Viitattu: 31.1.2019. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-209349.pdf>

Helminen, Klaus & Kuusimäki, Matti & Rantaeskola Satu 2012: Poliisilaki. Alma Talent. Viitattu 27.1.2019. Luettavissa: <https://docplayer.fi/28000519-Poliisilaki-klaus-helminen-matti-kuusimaki-satu-rantaeskola.html>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena, 2001: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki 2001. Viitattu: 24.1.2019

Hirvonen, Saara & Salmi, Sara 19.12.2018: Suomeen tulossa 15 panssaroitua poliisiautoa – tältä näyttää 400 000 euroa maksava ja 5,4 tonnia painava "Hevi". Viitattu: 18.2.2019. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10560217>

Huhtanen, Jarmo. Helsingin Sanomat, s. A6 16.2.2019, Asevelvollisten koulutus uudistuu. Viitattu: 18.2.2019

Kimpimäki, Nea & Kimpimäki, Niko, 2018: Poliisin voimankäyttötilanteissa loukkaantuneet vuosina 2016-2017. Poliisiammattikorkeakoulu opinnäytetyö. Viitattu 2.2.2019. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141674/ON_Kimpimaki_Nea_ja_Kimpimaki_Niko.pdf?sequence=1&isAllowed=y;poliisin

Korpisammal, Petri 2013: Poliisin kenttätöiminnan turvaaminen Itä-Suomen syrjäseuduilla - juhlapuheita vai käytännön toimia? A-osan opinnäytetyö. Poliisipäällystön tutkinto. 11/2013. Poliisiammattikorkeakoulun kirjasto. Tampere. Viitattu: 14.1.2019

Kytö, Hannu & Kral-Leszczyńska, Monika 2013: Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät. Kaks, Kunnallissalan Kehittämissäätö. Viitattu: 20.1.2019 Luettavissa: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2014/01/Kytö_Kral-Leszczyńska.pdf.

Laki Poliisiammattikorkeakoulusta 2013: 30.12.2013/1164

Lapin poliisilaitoksen yleisesittely, 2018. Viitattu: 10.1.2019. Luettavissa: https://sinetti.poliisi.fi/o/lapp/_layouts/OSSSearchResults.aspx?k=toimintavalmiusai&cs=T%C3%A4st%C3%A4%20sivustosta&u=https%3A%2F%2Fsinetti.poliisi.fi%2Fo%2Flapp

Lausas, Pia-Maria 2008: Luottamus blogiin tiedonvälittäjänä. Sananvapautta rajoittavassa maassa. Tampereen Yliopisto. Tiedotusopin laitos. Tiedotusopin pro gradu- tutkielma 7/2008. Viitattu: 22.1.2019. Luettavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80342/gradu03351.pdf?sequence=1>

Lehtinen, Miia 2014: Lapsen kohdistuvan väkivalta- ja seksuaalirikoksen esitutkintaprosessi. Kehittämishaasteet poliisilaitoksessa. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu. Viitattu: 10.3.2019. Luettavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96492/GRADU-1418976318.pdf?sequence=1>

Maahanmuuttovirasto. Sanasto. Viitattu: 17.12.2018
Luettavissa: https://migri.fi/sanasto#V_fi.

Maahanmuuttovirasto. Vuosikertomus 2015. Viitattu: 29.1.2019
Luettavissa: <https://migri.fi/documents/5202425/6772175/2015+Vuosikertomus>.

Muttillainen, Vesa & Huotari Vesa 2018: Poliisin toimintaympäristö, Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2018. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 132. Juvenes Print – Suomen Yliopistopainos Oy. Tampere 2018. Viitattu: 17.1.2019. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155638/POLAMK%20Rap%20132_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oulun Poliisilaitoksen perehdytysopas 8/2017. Viitattu: 19.11.2018. Luettavissa: https://sinetti.poliisi.fi/o/oupo/Documents/Oulun_pl_Perehdytysopas_2017_1.docx

Polamk- koulutus ja opiskelu. Viitattu: 15.1.2019. Luettavissa: https://www.polamk.fi/amk/koulutus_ja_opiskelu.

Poliisin tulostietojärjestelmä, syyskuu 2017. Lapin poliisilaitos. Poliisin toimintavalmiusaika hälytystehtävissä. Viitattu: 12.2.2019. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Document/EDK-2017-AK-17922.pdf>

Polstat, poliisin tulostietojärjestelmä 2017 ja 2018.

Poliisilaki 2011: 22.7.2011/872

Poliisi.fi/Tiedotteet, 22.04.2016. Sisä-Suomi. Poliisin toimintaan liittyviä tilastoja tammi-maaliskuulta 2016. Viitattu: 1.3.2018. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/sisa-suomi/tiedotteet/1/0/poliisin_toimintaan_liittyvia_tilastoja_tammi-maaliskuulta_2016_46779

Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke (Pora III), 2014. Toimeenpanon loppuraportti. Poliisihallituksen julkaisuja 4/2014. Viitattu: 14.1.2019. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/julkaisut/prime101/prime102_fi.aspx?docID=25661

Pora III:ssa asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Liite 1, s.2. Viitattu 16.1.2019. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polisenaxwwwstructure/48825_Liite_1_PORA_III_tavoitteet.docx?00daf144899ad388

Rajavartiolaki 15.07.2005/578

Ridanpää, Rita 2016: Asiantuntijakirjoitukset. Poliisilain mukainen toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen sekä työturvallisuuslain mukainen työstä pidättäytyminen Viitattu 2.2.2019. Luettavissa: https://www.spjl.fi/viestinta/julkaisut/asiantuntijakirjoitukset/poliisilain_mukainen_toimenpiteesta_luopuminen_ja_sen_siirtaminen_seka_tyoturvallisuuslain_mukainen_tyosta_pidattaytyminen.3183.blog?3041_a=comments&3041_m=3183

Saarivaara, Niko & Toikkanen, Maija 2017: Turvapaikanhakijoiden luottamus Suomen poliisiin. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö 3/2017. Viitattu: 29.1.2019. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123737/ON_Saarivaara_Toikkanen?sequence=1&isAllowed=y

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna 2009: Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV. Viitattu: 12.11.2018. Luettavissa: <https://www.fsd.uta.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Sisäasiainministeriö, 2008. SM086:00/2007. Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke PORA- hanke. I- vaiheen valtakunnallinen työsuunnitelma. Viitattu: 25.1.2019. Luettavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/2fc1602d-122c-499f-9ea5-67de6cf23213/dbf75155-8f3b-4722-8315-2423681e4168/JULKAISU_20080331095431.pdf

Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 2015: 20.03.2015/245

Sisäministeriön selvitys (SM0200:00/2012). Perustuslain 47 §:n 2 momentin mukainen selvitys Eduskunnalle poliisin hallintorakennemuutoksesta (Pora III), s.2. Viitattu: 16.1.2019. Luettavissa: https://intermin.fi/documents/1410869/4113506/57375_pora_iii_selvitys_eduskunnalle_

19122014.pdf/5d80450c-686c-4f56-a320-bbda419f9594/57375_pora_iii_selvitys_eduskunnalle_19122014.pdf.pdf

Sisäasianministeriön julkaisu. Poliisin hallintorakennemuutokset, Pora III – päälinjaukset, 21.8.2012. Hanketyöryhmän esitys, liitteet. Kuvailulehti. Tiivistelmä. Viitattu: 16.1.2019. Luettavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79458/sm_342012.pdf

Sisäasianministeriön julkaisu 34/2012. Poliisin hallintorakennemuutos Pora III- päälinjaukset. Hanketyöryhmän esitys. Viitattu: 16.1.2019. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79458/sm_342012.pdf

Sisäasianministeriön julkaisu. Sisäministeriön vastualueet. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Otsikko: Pakolainen pakenee vainoan kotimaassaan. Viitattu: 29.1.2019. Luettavissa: <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Sisäministeriön julkaisu. Sisäministeriön vastualueet. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset/Kiintiöpakolaiset. Otsikko: Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapauttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia. Viitattu: 29.1.2018. Luettavissa: <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintiopakolaiset>

Sisäministeriön julkaisu 4/2015. Poliisibarometri 2014. Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta, s. 24. Viitattu: 5.2.2019. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78956/Poliisibarometri%202014%20Kansalaisten%20k%C3%A4sitykset%20poliisin%20toiminnasta%20ja%20sis%C3%A4isen%20turvallisuuden%20tilasta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sisäministeriön julkaisu 27/2016. Poliisibarometri 2016. Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta, s. 7. Viitattu: 5.2.2019. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75567/Poliisibarometri_2016_Valto.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Syrjälä, Leena & Ahonen, Sirkka & Syrjäläinen, Eija & Saari, Seppo, 1994: Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä Oy, Helsinki. Viitattu: 24.1.2019

Tilastokeskus 2018. Rikos- ja pakkokeinotilasto, Oikeus 2018. Viitattu: 25.1.2018. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2018/01/rpk_2018_01_2018-06-14_fi.pdf

Tiedote: 104/2018. Sisäministeriön talousarvioesitys vuodelle 2019. Viitattu 19.1.2019. Luettavissa: https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sisaministerion-talousarvioesitys-vuodelle-2019

Tullilaki 29.04.2016/304

Työaikalaki 1996: 9.8.1996/605

Työturvallisuuslaki 2002: 23.8.2002/738

Vastaanottolaki 2011: 17.6.2011/746

Vilkka, Hanna, 2007: Tutki ja mittaa määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Viitattu 24.1.2019. Luettavissa: <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Vuorensyrjä, Matti & Fagerlund, Monica 2018: Poliisibarometri 2018. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Viitattu: 22.1.2019. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150940/Polamk_raportteja_130_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yle.fi/Poliisi, 27.9.2018. Lännen Media: Poliisia voi joutua odottamaan jopa kaksi tuntia - erot poliisien odotusajoissa kasvaneet. Viitattu: 27.12.2018. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10425188>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

- 1) Kuka olette, kuinka kauan poliisina?
- 2) Kuinka paljon kentällä on työntekijöitä teidän poliisiasemalla tällä hetkellä? Kuinka paljon tutkinnassa?
- 3) Missä ovat lähimmät poliisiasemat poliisiasemaltanne ja kuinka monen kilometrin päässä ne ovat?
- 4) Kuinka monta partiota on kerrallaan teidän asemallanne yleensä? Vaikuttaako partioiden lukumäärään esimerkiksi pyhät taikka juhlat? Missä olisi lähin tukipartio yleensä?
- 5) Missä lähin partio on parhaimmassa tapauksessa? Entä huonoimmassa?
- 6) Kuinka monta kilometriä tulee ajettua yleensä yhdessä vuorossa?
- 7) Kuinka usein on tehtäviä, joissa on käytetty tai olisi haluttu käyttää tukipartiota?
- 8) Ylittekö kenttäjohtoluiden rajoja, mikäli on tarpeen?
- 9) Kuinka usein kenttäjohtoluiden ylittäminen tulee kyseeseen?
- 10) Oletteko käyttäneet esimerkiksi tutkijoita tukipartiona tai soittanut henkilöitä vapailta töihin?
- 11) Miten koette työvuorot, kun tiedätte, että olette seudun ainoa partio?
- 12) Onko teillä jokin keikka mielessä, jossa olisi käytetty tukipartiota, tai keikka, jossa olisitte halunneet tukipartion, mutta sitä ei ollut saatavilla?
- 13) Onko työturvallisuudesta tingitty, jos tukipartiota ei ole ollut saatavilla?
- 14) Onko työn laatu kärsinyt, jos on ollut vain yksi partio käytettävissä?
- 15) Miten partioiden vähäinen määrä vaikuttaa ennalta estävään työhön?
- 16) Kuinka paljon kentän puolen henkilömäärä on muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Jos on, niin mihin suuntaan ja mitkä ovat olleet tämän vaikutukset?
- 17) Miten koette vallitsevan kenttätoiminnan nykypäivänä lähimmän tukipartion etäisyyksien suhteen?
- 18) Onko yhdellä partiolla työskenteleminen vaikuttanut ammattitaitoon positiivisesti tai negatiivisesti?
- 19) Miten miellätte tulevaisuuden näkymät haja-asutusalueilla kenttätoiminnan osalta?

Liite 2. Lisäkysymykset

1) Mitä mieltä olitte PORA I- uudistuksesta? (Vaikutus kenttätoimintaan.)

2) Mitä mieltä olitte PORA II- uudistuksesta? (Vaikutus kenttätoimintaan.)